

12 Redovisning av statliga skogsförvaltare

Alla statliga skogsförvaltare har genom en enkät fått ange total förvaltnad markareal, areal produktiv skogsmark samt svara på hur stor andel av den produktiva skogsmarken som huvudsakligen används för virkesproduktion respektive för andra ändamål. De har också fått uppge taxeringsvärde, samt uppgifter om virkesförråd, tillväxt och bonitet för den mark som huvudsakligen används för virkesproduktion. Omfattningen av reservat, andra skyddsformer samt frivilliga avsättningar och nyckelbiotoper har redovisats. I de fall förvaltarna tillämpar målklassning av den produktiva skogsmarken, har det redovisats. De olika markernas användning för andra ändamål än skogsbruk har kartlagts. De andra ändamål som efterfrågats är:

- Naturvård
- Kulturvård
- Hänsyn till rennäring
- Hänsyn till luftfart, vägar och järnvägar
- Utbildning och vetenskapliga ändamål
- Övnings- och skjutfält
- Friluftsliv och rekreation

Som ett led i beskrivningen av förvaltarna har aktuella och relevanta propositioner, betänkanden och riksdagsskrivelser studerats. Dessutom har myndighetsinstruktioner, regleringsbrev, bolagsordningar och årsredovisningar för de statliga förvaltarna gåtts igenom.

12.1 Kommentarer till redovisningarna

Under utredningen har en del problem med materialet framkommit. Ett exempel är att taxerad areal enligt skattemyndighetens fastighets-taxering inte alltid stämmer överens med hur marken brukas och klas-

sificeras i interna skogliga system och skogsbruksplaner. Ett annat exempel är osäkerheten i arealuppgifterna, något som Riksrevisionsverket (RRV) tidigare uppmärksammat i sin rapport "Statens markinnehav" (RRV 1996:48).

Det finns en del felkällor i de arealskattningar som är registrerade hos de statliga förvaltarna, t.ex. om arealen verkligen avser produktiv skogsmark eller inte, om marken alls är indelad, "färskheten" i arealuppskattningarna etc. För flera av de statliga förvaltarna stämmer inte areal produktiv skogsmark enligt fastighetstaxeringen överens med den areal som brukas för virkesproduktion. Detta gäller för Sveaskog AB, Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket.

Sveaskog AB har en större areal produktiv skogsmark i sitt interna skogliga register jämfört med uppgiften i fastighetstaxeringen. Delvis beror det på att en del fastigheter år 2000 fortfarande var samtaxerade med AssiDomän AB och att Sveaskog AB:s innehav hela tiden förändras genom förvärv och avyttringar. Skattemyndighetens taxering har en eftersläpning på 1–2 år på grund av processen från fastighetsbildning till omtaxering och ligger därför aldrig i fas med Sveaskog AB:s arealuppgifter.

Problemen för Statens fastighetsverk berör i huvudsak FD Skog, som år 2000 hade 333 810 ha produktiv skogsmark för virkesproduktion i sitt skogliga register. Av den produktiva skogsmarken var 46 864 ha undantaget från skogsbruk, eftersom den klassats som NO- och NS-objekt i den naturvärdesinventering som då pågick. Till detta kommer oindelad produktiv skogsmark som inte ligger i reservat och skogsmark som är avsatt som naturreservat, men där man inte vet hur stor del som är produktiv skogsmark. Bedömningen är att arealen oindelad produktiv skogsmark utanför reservat är ca 200 000 ha och arealen produktiv skogsmark inom reservaten är 402 827 ha (70 procent av totalarealen 575 000 ha).

Sammantaget innebär det att den totala produktiva skogsmarksarealen inom Fastighetsverket FD Skog bedöms uppgå till 983 071 ha. Bristen på ordentlig kartläggning medför att en sammanställning av arealerna för FD Skog är behäftad med stor osäkerhet när det gäller den del av marken som inte är fastighetstaxerad eller finns registrerad i verkets interna skogliga register.

Ytterligare en felkälla är det faktum att typkoderna i fastighetstaxeringen inte stämmer överens med hur marken brukas. Detta gäller exempelvis för Fortifikationsverket och Vägverket. Fortifikationsverket har en stor del mark taxerad som försvarsfastighet, men bedriver bl.a. skogsbruk på delar av den. Ungefär hälften av Fortifikationsverkets

produktiva skogsmark är fastighetstaxerad som skogsmark och resten som försvarsfastighet. För Vägverket är endast 152 ha av 521 ha taxerad som produktiv skogsmark. Resten är t.ex. taxerad som lantbruksenhet eller småhus med ett värde som understiger 1 000 kr, som gatu- eller parkmark på industrienhet eller som kommunikations- eller försvarsbyggnad.

En annan orsak till att redovisade arealer i förvaltarbeskrivningarna inte alltid stämmer med uppgifter i enkätmaterial är att uppgifterna är hämtade från olika interna register. Det kan exempelvis bero på att det tillkommit underlag i form av skogsbruksplaner, som inte varit tillgängliga tidigare. Redovisningen av förvaltarnas totala markinnehav innehåller stora osäkerheter när det gäller de mindre förvaltarna, då dessa inte alltid uppgivit all övrig mark utan endast skogsmarksarealer.

För en del förvaltare stämmer inte redovisningen av arealerna med uppgifterna i enkätmaterial. Orsaken är att det finns "övrig mark" som inte redovisats.

Arealen produktiv skogsmark som redovisats som naturreservat är i de flesta fall osäker. Det beror på att andelen produktiv skogsmark endast skattats för de flesta av dessa områden.

Kartor

Förutom uppgifter om arealer har utredningen även sammanställt kartmaterial för statens fyra större skogsförvaltare och AB Göta kanalbolag. Arealerna för Statens fastighetsverk omfattar endast arealer nedanför barrskogsgränsen. Samtliga nationalparker och naturreservat är utmärkta på kartorna. För flera av förvaltarna har endast fastighetsbeteckningar funnits tillgängliga och det har inte gått att få fram samtliga koordinater. Kartorna kan därför misstämman något med verkligheten. Dock finns alla större markinnehav med på de presenterade kartorna. Endast i undantagsfall finns arealer mindre än 500 ha med.

Allmänna arvsfonden

Allmänna arvsfondens speciella karaktär och syfte gör att den inte kan jämföras med de övriga statliga skogförvaltarna och kommer därför inte att redovisas i detta material. Den är emellertid intressant att beakta utifrån perspektivet att skogsmark som tillhör fonden kan användas som bytesmark vid reservatsbildning.

När Allmänna arvsfonden tar emot kvarlåtenskap, som omfattar egendom av väsentlig betydelse ur kulturhistorisk eller natur- eller kulturvårdssynpunkt, kan fonden avstå från arvet till en juridisk person som anses ha särskilda förutsättningar att ta hand om egendomen. En sådan begäran ställs till Kammarkollegiet. Exempel på detta kan vara att en ideell förening, en kommun eller liknande tar kontakt med Allmänna arvsfonden eller den gode man som fonden utsett. Vid ansökningar som är av intresse från naturvårdssynpunkt ansöker Naturvårdsverket, som i den frågan samarbetar med länsstyrelsen.

Allmänna arvsfonden får varje år mellan 500 och 600 arv. Av dem är det ca 50 som omfattar skog. År 2000 var skogsarealen 700 ha, år 2001 var den 1 100 ha. Fondens målsättning är att 70 procent av dessa fastigheter ska säljas inom 12 månader. Efter en värdering sker försäljning på marknaden genom fondens gode man på orten.

Allmänna arvsfonden förvaltas av Kammarkollegiet som en särskild fond. Fondens bokförda värde uppgick den 31 december 2000 till ca 1,1 miljarder kronor och marknadsvärdet var ca 3,9 miljarder kronor. Kostnaderna för fondens förvaltning för år 2000 var ca 15 miljoner kronor.

Donationsfastigheter

Uppsala och Lunds universitet förvaltar sedan en lång tid egendomar som bl.a. donerats av svenska kungar och andra mecenater. Under senare delen av 1900-talet har det framförts olika uppfattningar om donationsegendomar ska anses vara statlig egendom eller om de är stiftelser och därmed egna rättsobjekt. På grund av de ställningstaganden Justitiekanslern gjort under senare tid, får det för närvarande anses att egendomarna inte ska betraktas som statliga. De berörs därför inte i utredningen.

12.2 Redovisning av förvaltare

Nedan följer beskrivningar av de myndigheter och helstatliga bolag som år 2000 förvaltade statlig skogsmark. Varje förvaltare beskrivs utifrån sin historik, sitt förvaltningsuppdrag och verksamhetens innehåll, organisation och ekonomi. Vidare redovisas markinnehavet och dess användning. De redovisade siffrorna och värdena avser år 2000 om inget annat anges.

Av de myndigheter som bedriver skogsbruk redovisas de fyra största myndigheterna först, därefter redovisas övriga myndigheter i alfabetisk ordning.

Sveaskog AB inklusive Hjälmare Kanal AB
AssiDomän AB
Statens fastighetsverk inklusive Harpsundsnämnden
Fortifikationsverket
Naturvårdsverket/Naturvårdsfonden

AB Göta kanalbolag
Akademiska Hus AB
Loussavaara-Kiirunavaara AB (LKAB)
Luftfartsverket
Skogsvårdsorganisationen (SVO)
Specialfastigheter Sverige AB
Statens jordbruksverk/Jordfonden
Statens järnvägar
Svenska Kraftnät
Svenska Skogsplantor AB
Sveriges geologiska undersökning (SGU)
Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)
Vasakronan AB
Vasallen AB
Vattenfall AB
Vägverket

12.3 Sveaskog AB

Sveaskog AB är ett av staten helägt skogsbolag. Det bildades 1998 som ett dotterbolag till AssiDomän AB, som delade ut Sveaskog AB till sina aktieägare. Staten förvärvade Sveaskog AB genom att lösa in bolagets aktier mot en del av sitt aktieinnehav i AssiDomän AB. Därigenom minskade statens ägarandel i AssiDomän AB från 51 procent till ca 35 procent. Staten ansåg att det fanns flera positiva effekter med ett separat statligt skogsbolag, t.ex. konkurrens om vedråvara, arrondering av mark vilket underlättar markbyten på kommersiella villkor och genom att det blir lättare att överföra mark till staten för statliga ändamål (prop. 1998/99:1).

I samma proposition anges även att mark, som är skyddsvärd och icke-kommersiell, skulle komma att föras över från Sveaskog AB till

Statens fastighetsverk. Där angavs också att mark skulle komma att överföras från Statens fastighetsverk till Sveaskog AB för att uppnå en renodling av verksamheterna i bolaget och myndigheten.

Sveaskog AB:s markinnehav är huvudsakligen beläget i Norrlands inland samt norra Dalarna, Uppland, Sörmland och sydvästra Sverige.

Förvaltarens uppdrag

Enligt bolagsordningen ska Sveaskog AB äga och förvalta fast och lös egendom samt bedriva skogsbruk och skogsindustriell verksamhet och därmed förenlig verksamhet. De övergripande målen för Sveaskog AB:s verksamhet är skogsförvaltning, att utveckla andra värden såsom upplevelser och att vara en oberoende aktör på den svenska virkesmarknaden. Målsättningen är att bedriva ett kommersiellt och effektivt skogsbruk samtidigt som miljöarbetet och respekten för naturvärden är centrala i verksamheten.

Det överlåtelseavtal som slöts mellan staten och dåvarande Domän AB för att reglera överförandet av mark till bolaget (se avsnittet om AssiDomän AB) kom att gälla även för Sveaskog AB. Sveaskog AB förvärvade fast egendom som omfattas av detta avtal när bolaget knoppades av från AssiDomän AB. Villkoren i avtalets punkter 9.10.5, 9.10.6 och 9.12 gäller nu även för Sveaskog AB ("Huvudavtal avseende etablering av Sveaskog AB mellan AssiDomän AB och Sveaskog AB").

Miljöcertifiering

Sveaskog AB:s skogar och skogsbruk är certifierade enligt ISO 14001 respektive FSC. För bolagets verksamhet finns ett övergripande miljömål och nio särskilda miljömål fastställda. Miljömålen omfattar bl.a. upprättandet av ekologiska landskapsplaner, bränning, ekologiska bokslut och minskad användning av fossila bränslen. Enligt Sveaskog AB:s miljöpolicy ska företaget bedriva ett kretsloppsanpassat och ut hålligt skogsbruk. Biologisk mångfald ska tryggas och skogsbruket ska ge en god ekonomisk avkastning.

Forskning och utveckling

Eftersom företaget förvaltar merparten av de skogliga försöksparkerna i landet har man ett nära samarbete med olika företrädare för den skogliga forskningen i landet. Sveaskog AB bidrar med 197 000 kr per

år till SkogForsk, utöver den obligatoriska 50-öringen och bolaget är representerat i styrelsen och i en rådgivande grupp. Sveaskog AB deltar även på olika sätt i en rad forskningsprojekt inom olika områden till en sammanlagd kostnad av 0,70 kr per avverkad m³fub. Sveaskog AB samarbetar med bl.a. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Högskolan i Dalarna, några samebyar, Linköpings Universitet, Artdatabanken, Svenskt Trä och Nordic Timber Council. För år 2002 är 2,9 miljoner kr budgeterade till forskning och utveckling inom områdena skogsbruk, miljö, virkesmarknad och upplevelser, varav ca 500 000 kr utgörs av den obligatoriska 50-öringen till SkogForsk.

Hösten 2001 påbörjades ett utbildningsprogram i ekologi och miljö för i första hand planerare. Utbildningen sker inom ramen för Linköpings Universitet och omfattar 5 poäng. Även distriktschefer och andra berörda ska så småningom genomgå utbildningen.

Skogsförvaltningen

Sveaskog AB har en geografisk organisationsstruktur som omfattar ett huvudkontor i Kalix och nio distrikt spridda över landet:

- Norrbotten (Kalix)
- Västerbotten (Vilhelmina)
- Mellannorrland (Östersund)
- Ljusdal
- Särna
- Uppland (Täby)
- Södermanland (Strängnäs)
- Norra Götaland (Kinna)
- Södra Götaland (Osby).

Dessutom finns ett kontor i Hedemora med vissa stabsfunktioner för verksamhetsområdena skogsbruk och miljö, virkesmarknad och ekonomi. Även distriktskontoret i Östersund hyser några stabsfunktioner. Sveaskog AB sysselsätter totalt 147 årsarbeten varav ca 50 är tjänstemän. År 2000 uppgick det sammanlagda antalet anställda till 203 och personalkostnaden till totalt 89 miljoner kr, dvs. 71 kr/avverkad m³fub.

Sveaskog AB anser att en bra fördelning vid avverkning ligger mellan 40 och 60 procent anställda och resten entreprenörer. Vidare anser Sveaskog AB att en viss andel egna anställda i avverkning behövs för t.ex. benchmarking och systemstödsutveckling. Avverkningen utförs i

dag av 43 procent anställda och 57 procent entreprenörer. Skogsvårdsarbetet utförs av 25 procent anställda och 75 procent entreprenörer.

Distrikten ansvarar för den operativa verksamheten inom skogsbruk, miljö, virkesmarknad och upplevelser. Distrikten har fullt resultat- och verksamhetsansvar, vilket även gäller virkesaffärerna. Resultatet mäts på distriktsnivå, men uppföljningar görs även på verksamhetsområdesnivå. På distrikten arbetar sammanlagt 19 tjänstemän (år 2000).

Verksamheten är indelad i fyra verksamhetsområden som sysselsätter 30 tjänstemän:

- Skogsbruk och miljö (4,4 tjänster)
- Virkesmarknad (3 tjänster)
- Upplevelser (1,5 tjänster)
- Koncerngemensamma funktioner (20,5 tjänster).

Koncerngemensamma funktioner inbegriper bl.a. kommunikation, affärsutveckling, ekonomi, fastighetsadministration och personal.

Verksamhetsområdena ska stödja, utveckla och leda distrikten inom respektive område.

Skogsbruk och miljö

Verksamhetsområde Skogsbruk och miljö ska bedriva ett lönsamt skogsbruk i kombination med skötsel av marker med höga naturvärden. Sveaskog AB har ett internt åtagande att på sitt innehav inte sänka andelen äldre skog under 20 procent per distrikt och omloppstid (ca 100 år). Detta åtagande, liksom skogsinnehavets åldersklassfördelning, avsättningar i enlighet med FSC-standarderna och andra interna avsättningsrestriktioner, påverkar volymuttagets storlek.

Virkesmarknad

Verksamhetsområde Virkesmarknad ska avyttra Sveaskog AB:s virkesvolymmer så att företagets målsättning om att vara en oberoende virkesleverantör på marknaden uppfylls. Alla kunder är externa, då företaget inte äger någon egen industri (år 2000). Fokus för verksamheten är kundanpassning och flexibilitet, vilket ska åstadkommas med hjälp av analys, kundstruktur och produktutveckling. Inom verksamhetsområdet har ett par förbättringsområden identifierats:

- leveranssäkerhet – här bedöms den största förbättringspotentialen finnas
- apteringsuppföljning.

I Norrland har det under senare år skett en del strukturella förändringar bland köparna av cellulosafiber. Tidigare fanns endast tre aktörer, i dag finns sju, varav flera inte har egen skog. Detta innebär intressanta framtidsperspektiv för Sveaskog AB som råvaruleverantör.

Upplevelser

Målsättningen är att verksamhetsområde Upplevelser inom en 10-årsperiod ska omfatta 10 procent av omsättningen. I dag svarar områdena jakt och fiske för ca 3 procent av omsättningen. Verksamheten har ännu inga lönsamhetsmål utan är i ett uppbyggnadsskede. För år 2001 budgeterades 3 miljoner kr och för år 2002 budgeterades 4 miljoner kr. Strategin är att arbeta tillsammans med främst lokala aktörer. De står för själva arrangemangen, medan Sveaskog AB genom att stå för upplåtandet av mark, jakt, fiskevatten och genom att vara en aktiv partner till aktörerna bidrar till en fördjupad upplevelse. Företaget kommer inte att investera i anläggningar eller byggnader.

Sveaskog AB har inlett ett samarbete med den finska Forststyrelsen och dess motsvarighet till verksamhetsområde Upplevelser och som kallas för "Vilda Norden". Verksamhetsområde Upplevelser har även drivit ett projekt i nordvästra Dalarna där personalen utför skogsvårdsarbete hos Sveaskog AB under sommaren och arbetar på Idre Fjäll under vintern.

Markinnehavet

Skattemyndighetens fastighetstaxering och de markarealer som Sveaskog AB har i sitt indelningsregister stämmer inte överens. Eftersom processen från fastighetsbildning till omtaxering tar 1–2 år är skattemyndighetens taxering mer statisk än Sveaskog AB:s indelningsregister som förändras genom förvärv och avyttringar. Nedan redovisas arealerna enligt Sveaskog AB:s indelningsregister. Taxeringsvärdet för Sveaskog AB:s produktiva skogsmark uppgick år 2000 till 3,4 miljarder kr (exkl. Hjälmare Kanal AB).

Markinnehav Sveaskog AB – total areal 1 270 049 ha (exkl. Hjälmare Kanal AB)

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	898 464 ha	
Brukad skogsmark	754 040 ha	(84 %)
Ej brukad skogsmark	144 424 ha	(16 %)
Naturreservat	38 401 ha	(4 %)
Egna avsättningar för naturvård	96 422 ha	(11 %)
Egna avsättningar för annat	9 601 ha	(1 %)
Virkesförråd	68 m ³ sk/ha	
Tillväxt	2,7 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	3,3 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		69 %

I arealen produktiv skogsmark avsatt för naturvård (96 422 ha) ingår 259 ha egna reservat och 96 163 ha frivilliga hänsynsområden. Arealen nyckelbiotoper uppgår till 9 169 ha. Arealen avsättningar för annat än naturvård uppgår till 9 601 ha av vilka ungefär 6 500 ha är försöksparker för Sveriges lantbruksuniversitets forsknings- och utbildningsverksamhet och ca 2 000 ha är avsatta med hänsyn till rennringen. Arealen naturreservat är 38 401 ha.

Hjälmare Kanal AB är ett helägt dotterbolag till Sveaskog AB. Verksamheten består av kanalrörelse och skogsbruk. Hjälmare kanal AB äger 1 045 ha produktiv skogsmark varav 944 ha brukas och resten, 101 ha är avsatt för andra ändamål. I avsättningen för naturvårdsändamål (68 ha) ingår 7 ha nyckelbiotoper. 33 ha är avsatt för det rörliga friluftslivet. År 2000 var taxeringsvärdet för den produktiva skogsmarken 16 miljoner kr.

Markinnehav Hjälmare Kanal AB – total areal 1 236 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	1 045 ha	
Brukad skogsmark	944 ha	(90 %)
Ej brukad skogsmark	101 ha	(10 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	68 ha	(7 %)
Egna avsättningar för annat	33 ha	(3 %)
Virkesförråd	151 m ³ sk/ ha	
Tillväxt	Uppgift saknas	
Bonitet	Uppgift saknas	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

Eftersom Sveaskog AB:s verksamhet bedrivs som en integrerad del av bolagets övriga verksamhet särredovisas inte Hjälmare Kanal AB utan behandlas härnäst som en del av Sveaskog AB.

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

År 2000 avverkades sammanlagt 1 253 000 m³fub fördelat på 58 procent sågtimmer och 42 procent massaved. Av Sveaskog AB:s sågtimmerkunder utgjordes ungefär 10 procent av bolagssågverk och 80 procent av köpsågverk.

År 2000 var Sveaskog AB:s nettoomsättning 448 miljoner kr och rörelseresultatet 136 miljoner kr. Av nettoomsättningen utgör virkesleveranserna 85 procent, virkestransporterna 11 procent samt jakt, fiske, upplåtelse och kanaldrift 4 procent. Av investeringskostnaden på 95 miljoner kr utgjorde förvärv av skogsmark 81 miljoner kr. 12 miljoner kr investerades i maskiner och inventarier och ytterligare 2 miljoner kr i andra anläggningstillgångar.

Försäljning av mark genererade 27 miljoner kr, vilket till största delen avser försäljning av skogsmark i samband med Sveaskog AB:s uppdrag att tillhandahålla ersättningsmark vid bildandet av naturreservat. Övriga rörelseintäkter uppgick till 11 miljoner kr, vilket i huvudsak avser realisationsvinster vid fastighetsförsäljningar.

I de studier av effektiviteten i det statliga skogsbruket som Skog-Forsk och Skogs- och Lantarbetsgivareförbundet (SLA) har gjort på uppdrag av utredningen framgår att drivningskostnaderna per avverkad m³fub för Sveaskog AB i Norrland och Svealand totalt sett ligger i nivå med storskogsbrukets kostnader. Bilden ser lite annorlunda ut om man tittar separat på slutavverkning respektive gallring. Kostnaderna för slutavverkning i norra Sverige ligger åtminstone 15 procent högre än medelkostnaden för det privata storskogsbruket. När det gäller gallring har Sveaskog AB ca 8 procent lägre kostnader i norra Norrland, men ca 20 procent högre i södra Norrland än jämförelsematerialet. I Götaland ligger Sveaskog AB däremot ca 35 procent högre i slutavverkningskostnader än jämförelsematerialet, men i nivå med genomsnittet för gallring.

När det gäller kostnader för skogsvård har Sveaskog AB både i norra och södra Sverige i stort sett likvärdiga kostnader per hektar, som det privata storskogsbruket.

Sveaskog AB:s kostnader för administration är drygt dubbelt så höga som det privata storskogsbrukets. Sammanfattningsvis låg drivningskostnaderna i nivå med det privata storskogsbruket i Svealand, men 20–30 procent högre i resten av landet.

När det gäller intäkterna har Sveaskog AB den jämnaste prisbilden i södra Norrland. Sveaskog AB:s timmerpriser i Svealand ligger 5 procent högre för talltimmer, men 8 procent lägre för grantimmer jämfört med det privata storskogsbruket. I Götaland ligger priset för talltimret 15 procent lägre jämfört med det privata storskogsbruket. Massavedspriset ligger 6–17 procent lägre än för jämförda bolag. Det kan förklaras av de långa medeltransportavstånden för Sveaskog AB i norra Sverige. I övrigt är medeltransportavstånden för Sveaskog AB normala för respektive landsdel.

Sveaskog AB sålde 6–7 procent av årsvolymen som avverkningsrätter i de norra regionerna och 13–16 procent i de södra. År 2000 hade Sveaskog AB både i Norrland och i Svealand en högre andel slutavverkning än medeltalet för respektive landsdel (8–16 procent högre), vilket ger en positiv effekt på både kostnader och intäkter.

Förhållandet var däremot det omvända för Sveaskog AB i Götaland där andelen virke från slutavverkning låg 8 procent lägre. Sam-

manfattningsvis ligger Sveaskog AB relativt bra till när det gäller nettot per avverkad m³fub i södra Norrland, mycket bra till i Svealand, men betydligt lägre än det privata storskogsbruket i norra Norrland och Götaland.

Hänsyn till andra ändamål än skogsbruk

För att nå de uppställda miljömålen bedriver Sveaskog AB ett ståndorts- och miljöanpassat skogsbruk och medarbetarna fortbildas hela tiden i vardaglig naturvårdshänsyn. Sveaskog AB har upprättat ekologiska landskapsplaner över skogsinnehavet och arbetar kontinuerligt med att förbättra dessa. Bolaget har även definierat mål för det ekologiska bokslutet.

Sveaskog AB:s målsättning för det ekologiska bokslutet år 2000 var att uppnå medelbetyget 4,0 på en femgradig skala, vilket inte riktigt lyckades. Medelbetygen låg i intervallet 3,4–4,1. För föryngringsavverkning 4,1, för gallring 3,4 och för röjning 3,8.

Sveaskog AB tillämpar inte fullt ut mållklassificering av sitt bestånd. Däremot används mållklasserna NO respektive NS för t.ex. nyckelbiotoper och frivilliga hänsynsområden i det landskapsekologiska arbetet. I brukandet av skogen arbetar man utifrån mållklassningens principer och använder AssiDomän AB:s handbok i ämnet.

I det skogligen miljöarbetet diskuteras för närvarande om Sveaskog AB ska utforma sina naturvårdsansträngningar efter skogsregionernas landskapsekologiska behov, enligt en ny modell med tröskelvärdesindex. Denna modell anger vid vilket tröskelvärde arter försvinner på grund av förändringar i skogslandskapet dvs. när blir antalet livsmiljöer så få att populationerna och arterna försvinner.

Det finns 8 400 ha skogsmark i s.k. försöksparkar som är upplåtna till SLU för forskning och utbildning genom ett nyttjanderättsavtal mellan Sveaskog och SLU. Det finns fyra försöksparkar, från Ätnarouva i Tornedalen till Tönnersjöheden i Halland. SLU betalar inget arrende för nyttjanderätten av försöksparkerna. Däremot ersätter SLU de merkostnader vid avverkningar som deras verksamhet ger upphov till. Virket tillfaller Sveaskog AB som tar hänsyn till SLU:s verksamhet vid alla former av skogsåtgärder inom försöksparkerna, vilket sker i en dialog med respektive försöksparksledning.

Samråd med olika myndigheter och intresseorganisationer kostar årligen ca 118 000 kr (0,09 kr per avverkad m³fub).

Sveaskog AB:s ambition är att utveckla sin hemsida till en mötesplats för skogsfrågor. Den ska så småningom fungera som ett forum

för kunskapsutbyte i samverkan med SLU:s hemsida. Genom hemsidan vill Sveaskog AB öka kommunikationen mellan dem som är intresserade av skogsfrågor, bl.a. genom att lägga ut de ekologiska landskapsplanerna.

Bolaget vill också genom hemsidan förnya de egna försäljningsvägarna. För år 2003 är målsättningen att 30 procent av Sveaskog AB:s virkesförsäljning ska ske via nätet där traktbanken ska finnas tillgänglig för kunder. Då ska också upplevelseprodukterna vara tillgängliga på hemsidan för allmänheten.

12.4 AssiDomän AB

År 1992 ombildades Domänverket till ett aktiebolag som fick namnet Domän AB. År 1993 gick de helstatliga skogsbolagen Domän AB och AB Statens Skogsindustrier (Assi) samman och blev AssiDomän AB. Året efter förvärvade AssiDomän AB genom erbjudande samtliga aktier i Ncb AB där staten redan ägde 50,9 procent.

AssiDomän AB blev därigenom det fjärde största skogsindustriföretaget i Sverige och Europas tredje största skogsägare. Bland de stora internationella skogsindustriföretagen var AssiDomän AB den näst största ägaren av produktiv skogsmark. Förutom 3,2 miljoner ha skogsmark ägde AssiDomän AB sågverk och ett flertal massa- och pappersindustrier både i Sverige och utomlands. Tillverkningen var koncentrerad till förpackningspapper och sågade trävaror för i huvudsak den europeiska marknaden. År 1995 hade AssiDomän AB ungefär 70 olika produktionsenheter med ca 13 000 anställda, varav 7 000 i Sverige. Hela koncernen omsatte då ca 18 miljarder kr.

År 1998 bildades dotterbolaget Sveaskog AB och delades ut till AssiDomän AB:s aktieägare. Staten erbjöd samtidigt aktieägarna att byta aktierna i Sveaskog AB mot AssiDomän-aktier. Staten minskade på så sätt sin ägarandel i AssiDomän AB från 51 procent till ca 35 procent (prop. 1998/99:1). Samtidigt inleddes en strukturuomvandling av AssiDomän AB. Den resulterade i att de flesta massa- och pappersbruken och andra pappersrelaterade industrier både inom och utom landet såldes. Kvar i bolaget blev skogen, sågverksrörelsen samt massa- och pappersbruket i Frövi. Målsättningen var att bli ett renodlat skogsföretag utan egen industri. Staten återtog sitt ägande av AssiDomän AB i december 2001 (prop. 2001/02:39) då Sveaskog AB förvärvade hela AssiDomän AB och bolaget avnoterades på börsen.

Domänverket och Naturvårdsverket träffade 1991 en överenskommelse om hur skyddet för de s.k. domänreservaten skulle säkerställas och hur oskyddad domänmark, som är prioriterad ur naturskyddssynpunkt, snabbt skulle ges skydd enligt naturvårdslagen. Denna överenskommelse skulle komma att bli ogiltig vid Domänverkets bolagisering. I samband med bolagiseringen slöts därför ett överlåtelseavtal mellan staten och dåvarande Domän AB (senare AssiDomän AB). Syftet med avtalet var att reglera överförandet av mark till bolaget, bl.a. med hänsyn till naturvårdsintressen.

I avtalets punkt 9.10.5 stipuleras att Domän AB ska vara staten behjälplig när staten vill förvärva mark i syfte att skydda värdefull natur genom att överlåta mark till staten. I punkt 9.10.6 stipuleras att bolaget ska vara staten behjälplig vid markbyten genom att tillhandahålla ersättningsmark för olika samhällsnyttiga insatser. Överlåtelseerna ska ske till gängse marknadspris.

AssiDomän AB:s markinnehav är (år 2001) koncentrerat till två industriella kärnområden, ett i norr och ett i söder. Det norra kärnområdet i Norr- och Västerbotten försörjer de tidigare egna massbruken i Karlsborg och Piteå samt sågverken i Seskarö, Piteå och Malå. Det södra kärnområdet sträcker sig från Bergslagen ner över Götaland och försörjer massa- och pappersbruken i Frövi och Skärblacka samt sågverken i Skinnskatteberg, Horndal, Hasselfors, Hestra och Vimmerby.

AssiDomän AB är organisatoriskt delat på ett flertal affärsenheter där Forestry svarar för skogsbruket och Wood Supply för avverkning och virkesförsörjning.

Förvaltarens uppdrag

Enligt bolagsordningen ska AssiDomän AB äga och förvalta fast och lös egendom, bl.a. aktier och andelar i andra företag, direkt eller indirekt driva industriell rörelse, företrädesvis skogsbruk och skogsindustri och annan därmed förenlig verksamhet.

Miljöcertifiering

Hela AssiDomän AB:s skogsbruk är ISO 14001-certifierat och all skogsmark är certifierad enligt FSC. När det gäller FSC har AssiDomän AB varit en föregångare både nationellt och internationellt genom att som första större skogsbolag gå med som medlem i FSC

och genom att tidigt certifiera hela sitt omfattande markinnehav sedan den svenska FSC-standarderna färdigställda. Bolagets FSC-certifikat fungerar även som ett paraplycertifikat som andra skogsägare kan ansluta sig till. År 1998 etablerade AssiDomän AB ett s.k. partnerskap med Världsnaturfonden (WWF) för att främja utvecklingen av ett hållbart skogsbruk. AssiDomän AB har även tagit fram en särskild policy för import av vedråvara. Bolaget håller på att utveckla ett verksamhetsledningssystem för hela sin skogsförvaltning.

Samtliga AssiDomän AB:s sågverk utom ett är certifierade för spårbarhet av FSC-certifierad råvara ("Chain of Custody").

Alla sågverken är certifierade enligt ISO 14001 och fyra av dem är dessutom EMAS-certifierade. AssiDomän AB:s ställning som föregångare internationellt bekräftas också av att företaget, som ett av fyra skogsföretag i världen, funnits med på den amerikanska börsens aktieindex för hållbara företag, "Dow Jones Sustainability Group Indexes".

Forskning och utveckling

År 2000 var budgeten inom Forestry för forskning och utveckling (FoU) 3,5 miljoner kr. De största anslagen går till IT- och systemutveckling och SkogForsk får ca 900 000 kronor (exklusive den obligatoriska 50-öringen) i forskningsanslag. Man har också långsiktiga stora åtaganden i utveckling och nyanläggning av fröplantager eftersom det anses vara en strategiskt viktig fråga. FoU-projekten initieras i själva verksamhetsprocesserna och de bedrivs ofta tillsammans med andra, t.ex. SkogForsk eller Sveriges lantbruksuniversitet. Forestry medverkar t.ex. vid utveckling av alternativa metoder för att hindra snytbaggarnas angrepp på skogsplantor, metoder för naturvårdsanpassad skötsel och uppföljning av populationsutveckling hos vedskalbaggar. Man deltar också i många utvecklingsgrupper och forskningsråd.

Skogsförvaltningen

Skogsförvaltningen i AssiDomän AB är organisatoriskt delad på två enheter, Forestry, som omfattar skogsbruket och Wood Supply som omfattar avverkning och virkesförsörjning. Formellt är Forestry ägare till skogsmarken. Fram till halvårsskiftet 2001 redovisades det ekonomiska resultatet hos Forestry, därefter redovisas resultatet istället hos Wood Supply. Forestry sköter skogen fram till avverkning. Därefter är det Wood Supplys uppgift att avverka skogen samt köpa och sälja

virke för att klara sitt försörjningsavtal med industrin. Wood Supply är uppdelad i en nordlig och en sydlig del. De skogliga enheterna jobbar processinriktat utifrån verksamheternas identifierade huvud- och stödprocesser.

Uppdelningen på separata organisationer för skötsel och virkesförsörjning ger ökad effektivitet och minskade kostnader. Denna organisationsförändring skedde år 1999. Ett år efter omorganisationen genomfördes inom Wood Supply en utvärdering av förändringen riktad både mot den egna personalen och mot kunderna. Utfallet visade att kunderna upplevde en klar förbättring av kundnyttan. Den egna personalen upplevde processen som mycket arbetsam, men ansåg att både effektiviteten och kundnyttan hade ökat. Gemensamma stödfunktioner för hela koncernen är ekonomikontroll, personaladministration, samordning av forskning och utveckling samt marknads- och miljöuppföljning.

Forestry

Forestry har 136 heltidsanställda varav 67 tjänstemän och 69 kollektivanställda. Dessutom har enheten 48 säsongsanställda, merparten är äldre f.d. maskinförare. Forestry är uppdelat i åtta distrikt som sammanlagt har ca 100 anställda, 10–15 per distrikt. Förutom distrikten består Forestry bl.a. av en fastighetsavdelning, en marknadsavdelning, en enhet för upplåtelse, kronofisket i Mörrum och enheten frö- och plant. Frö- och plant har två plantskolor, Kilåmon i norr och Bålsta i söder. Forestry har, jämfört med andra skogsbolag, en liten central stab, men är välbemannad ute på distrikten.

Forestry har som mål att hålla motsvarande två årsvolymmer färdigplanerade i den s.k. traktbanken. Det innebär att återväxtplanering, snitsling av trakterna och avverkningsanmälan till skogsvårdsstyrelsen ska vara avslutat innan områdena läggs in i traktbanken. I efterhand gör Forestry stickprovskontroller av hur avverkningarna utförts. Vägar utgör, enligt AssiDomän AB:s synsätt, en del av fastighetskapitalet och lyder därför under Forestry som också har ansvar för vägplanering.

Wood Supply

Wood Supply är ett virkesförsörjningsbolag som lämnar över varan till kund (sågverket eller massaindustrin) vid inmätning av virket. Arbetslagen gör en detaljplanering av avverkningen utifrån den återväxtplanering som Forestry gjort. Det åligger också Wood Supply att följa upp och uppdatera de skogliga registren efter utförd avverkning.

Verksamheten inom Wood Supply ska täcka sina kostnader och Forestry fick från början en ersättning per m³fub som motsvarade det inmätta virkespriset minus en avtalad avverkningskostnad. Senare ändrades detta så att Forestry inte skulle redovisa någon virkesintäkt utan Wood Supply skulle redovisa hela affären.

Wood Supply hade år 2000 försörjningsavtal gentemot egna och andra industrier som omfattade drygt 9 miljoner m³fub trots att virkesproduktionen på den egna marken endast var 5,2 miljoner m³fub.

Wood Supply driver tillsammans med Forestry ett projekt med skördarprissättning i södra Sverige. Det innebär att den av skördaren registrerade volymen, sortimentet och kvaliteten ligger till grund för prissättningen på det aktuella virket. Det helt dominerande är annars att mätningen av virket sker vid de oberoende virkesmätningstjänsternas inmätningstationer.

Wood Supply har, utifrån ett tydligt kundperspektiv, fokuserat på att hålla nere ledtider och lagernivåer till industrin. I dag har Wood Supply North ett timmerlager vid sågverken som motsvarar fem dygns förbrukning. Lagernivåerna i cellulosaindustrin har i det närmaste halverats från år 2000 fram till i dag.

Genom att förändra avverkningsmekanikerna och förbättra avverkningsutrustningen har kappsprickor i sågtimmer minskat rejält, vilket har stor ekonomisk betydelse. Genom den nya organisationen klarar Wood Supply i dag att leverera enligt sågverkens alltmer specialiserade specifikationer, bl.a. på tider som passar dem.

Utvecklingen inom Wood Supply, liksom inom den övriga skogsnäringen, går mer och mer mot en större andel entreprenörer. I de fall företaget har valt att ha egna arbetslag går utvecklingen mot att leasa maskiner från maskintillverkarna och att bemanna dem med egna arbetslag. Leasingavtalen är utformade så att de omfattar vilken typ av maskin det ska vara, vilken utrustning som ska ingå, vilken utbildning som maskintillverkaren ska tillhandahålla för maskinförarna och hur serviceavtalen ska vara utformade, etc.

Wood Supply är uppdelad i en sydlig och en nordlig enhet – Wood Supply South respektive Wood Supply North.

Wood Supply South har 211 anställda varav 50 tjänstemän. Enhetskontoret ligger i Örebro. Avverkningskapaciteten består till hälften av egna arbetslag. Vid gallring utförs större delen av uppdragen av entreprenörer. Wood Supply South omsätter drygt 6 miljoner m³fub per år, varav ca 2,5 miljoner m³fub avverkas i egen skog och ca 3,5 miljoner m³fub köps externt.

Wood Supply North har 242 anställda varav 50 är tjänstemän. Enhetskontoret ligger i Piteå. Vid slutavverkning utgörs 40 procent av kapaciteten av egna arbetslag och 60 procent av entreprenörer. Vid gallring anlitas till 80 procent entreprenörer och till 20 procent egna arbetslag.

Den årliga virkesomsättningen är även för *Wood Supply North* drygt 6 miljoner m³fub, varav hälften kommer från egen skog och hälften köps externt.

Markinnehavet

AssiDomän AB:s produktiva skogsmark är till största delen (94 procent) kommersiellt brukad. AssiDomän AB:s egna avsättningar består till 95 procent (ca 131 000 ha) av frivilliga hänsynsområden. Resten är egna reservat (ca 7 000 ha), dvs. gamla domänreservat och naturvårdsområden (ca 350 ha). Taxeringsvärdet för den produktiva skogsmarken uppgick år 2000 till ca 16,2 miljarder kronor.

Den totala arealen nyckelbiotoper är ca 27 000 ha, men arealen är något överskattad då det ingår ytor som endast till en del är nyckelbiotoper.

Markinnehav AssiDomän AB – total areal 3 130 000 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservat. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	2 367 404 ha	
Brukad skogsmark	2 223 267 ha	(94 %)
Ej brukad skogsmark	144 137 ha	(6 %)
Naturreservat	5 714 ha	(0,2 %)
Egna avsättningar för naturvård	138 423 ha	(6 %)
Egna avsättningar för annat	0 ha	
Virkesförråd	90 m ³ sk/ha	
Tillväxt	3,9 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	4 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		74 %

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

Ungefär 41 procent av AssiDomän AB:s virkesomsättning kommer från egen skog. Det är en fördel med en stor andel egen skog då det ger en stark virkesbalans, som möjliggör ett effektivt nyttjande av resurserna för bolagets kundstruktur. Det har resulterat i att blandningen massaved och sågverksflis respektive björkmassaved och lövmassaved har blivit mer ändamålsenlig för fiberindustrin. Lagren har minskat, vilket medför färskare råvara som i sin tur ger lägre åtgångstal i processen. Detta ger i sin tur ett större utbyte och därmed ökad produktivitet. Lägre lager ger också lägre kapitalkostnader. Även sågverken har kunnat sänka sina kapitalkostnader i lager av samma anledning och dessutom fått en färskare råvara. För sågverkens del har det nya arbetssättet också resulterat i bättre sönderdelning och tillredning av virket. Sågverken använder i dag en mycket detaljerad leveransspecifikation gentemot avverkningsorganisationen och det klarar Wood Supply att leva upp till.

År 2000 var den sammanlagda virkesomsättningen 12,8 miljoner m³fub, varav 8,8 miljoner m³fub var rundvirke, flis och biobränsle som förbrukades i AssiDomän AB:s egna industrier. Avverkningsvolymen var totalt 5,8 miljoner m³fub, varav 5,2 miljoner m³fub från egen skog. 65 procent av den avverkade volymen kom från förnyngsavverkningar och 28 procent från gallringar. Avverkningsvolymen från egen skog fördelade sig på 3 miljoner m³fub timmer, 2 miljoner m³fub massaved och 0,2 miljoner m³fub övrigt. Hälften av den avverkade volymen från egen skog levererades till interna kunder. År 2000 var den sammanlagda importen 1,1 miljoner m³fub och utgjordes av både sågtimmer, massaved och färsk sågverksflis.

Enligt en extern jämförelseanalys ligger AssiDomän AB (år 2000) kostnadsmässigt högre (4–11 procent) än konkurrenterna när det gäller produktionskostnaden fram till bilväg.

Drivningskostnaden, som står för den absolut största delen av produktionskostnaden, ligger 4–14 procent över konkurrenternas kostnader. Andelen gallringar i avverkningarna är högre för AssiDomän AB än för jämförelsematerialet, vilket till en del kan förklara det högre kostnadsläget. Gallringsandelen är 16 procent för övriga i norr jämfört med 23 procent för AssiDomän AB. I söder är 29 procent av avverkningarna gallringar för konkurrenterna och 35 procent för AssiDomän AB Svealand respektive 42 procent för AssiDomän AB Götaland.

Skogsvårdskostnaden för AssiDomän AB varierar från 3 procent lägre till 10 procent högre än de jämförda aktörernas beroende på var i landet åtgärderna utförs. Det är främst planteringskostnaden som är högre än de övrigas: 9–47 procent beroende på det geografiska läget i landet. Markberedningskostnaden ligger mellan 4–10 procent lägre för AssiDomän AB. Kostnaden för röjning varierar från ungefär 5 procent lägre till 5 procent högre jämfört med de övriga.

Administrationskostnaden för AssiDomän AB i norra Sverige är 47 procent och i söder 86 procent av konkurrenternas kostnad. Kostnaderna för vägar och övriga kostnader är sammantaget något högre för AssiDomän AB än för jämförelsematerialet.

Under år 2000 såldes fastigheter med en total areal på 15 000 ha varav ca 8 000 ha produktiv skogsmark. Samtidigt förvärvades 3 960 ha produktiv skogsmark.

År 2000 svarade Forestry för 26 procent av AssiDomän AB:s rörelseresultat och 6 procent av den externa nettoomsättningen. Den sammanlagda nettoomsättningen för Forestry och Wood Supply var 4 709 miljoner kr och rörelseresultatet 890 miljoner kr. Jämförelsevis kan nämnas att AssiDomän Timber svarade för 1 procent av koncernens rörelseresultat och 9 procent av den externa nettoomsättningen. Hela koncernens rörelseresultat var 3 473 miljoner kr och nettoresultatet 2 818 miljoner kr.

Hänsyn till andra ändamål än skogsbruk

AssiDomän AB driver sedan länge ett ståndortsanpassat skogsbruk och anses vara en föregångare inom detta område. Under början av 1990-talet var man också först med ekologiska bokslut. I dag är ekologisk landskapsplanering, ståndortsanpassning och naturhänsyn vid all avverkningsplanering grundstenar i arbetet att nå uppställda mål. Medarbetarna fortbildas kontinuerligt i ståndortsanpassning, vardaglig naturhänsyn och uppföljning.

Skogsinnehavet är målklassat och i arealerna för NS och NO ingår frivilliga hänsynsområden, domänreservat och områden med naturvårdsavtal. Naturreservatsarealen, 5 714 ha (0,2 procent av den produktiva skogsmarksarealen), är undantagen i redovisningen nedan.

Målklass	Areal
NO	114 700 ha (5 %)
NS	14 700 ha (0,7 %)
NO eller NS, men ej infört	20 000 ha (0,9 %)
PF	93 600 ha (4%)
PG	1 980 267 ha (89 %)
Totalt	2 223 267 ha

I 2000 års ekologiska bokslut fick föryngringsavverkningarna högre betyg för både ståndortsanpassning, naturvård och vattenvård jämfört med 1999. Framförallt var förbättringen i ståndortsanpassning påtaglig, vilket tillskrivs de utbildningsinsatser som gjordes i samband med introduktionen av en ny intern handbok i återväxtplanering 1999.

Betyget för ståndortsanpassning i gallringar var oförändrat jämfört med 1999. Hänsynen till naturvården hade förbättrats, medan hänsynen till vattendrag och växtligheten längs vattendrag fick ett något sänkt betyg. Det beror främst på att det lämnas för få lövträd i kantzoner längs vattendrag. För röjningarna blev betyget i stort sett oförändrat jämfört med föregående år.

AssiDomän AB distribuerar varje år ca 50 000 foldrar ”Ut i skogen” i fickformat till skolor, organisationer och privatpersoner. Detta är ett led i att öka kunskapen och tillgängligheten till de egna skogsmarkerna. Foldern beskriver bl.a. naturens kretslopp, olika växt- och djurarter, skogens historia och modernt skogsbruk.

Rennäringen

AssiDomän AB har som FSC-certifierat företag samrådsplikt med berörda samebyar när det gäller vissa skogsåtgärder såsom föryngringsavverkning och markberedning på marker där renskötsel bedrivs. Den renskötsel som bedrivs på AssiDomän AB:s marker omfattar både vinterbete och åretruntbete. Överlag upplever AssiDomän AB att samrådsförfarandet fungerar bra. Det tar dock mycket resurser i anspråk i form av energi, tid och pengar. Totalt har AssiDomän AB att samråda med ett 35-tal samebyar och det blir minst ett fältbesök per berörd sameby vid samråden. Man har beräknat att det går åt ungefär

ett dagsverke i samesamråd per 10 000 m³fub avverkat virke till en kostnad på ca 2 000 kr per dagsverke.

Berörda samebyar kallas till samråd med en framförhållning på mellan ett och sju år. AssiDomän AB har provat att samråda om planerade skogsbruksåtgärder upp till sju år framåt med skiftande mottagande hos olika samebyar. Vanligen är framförhållningen dock två år. I de fall man inte kommer överens lämnas det planerade objektet utan åtgärd så länge.

I samråden kommer parterna oftast fram till någon form av kompromiss när det gäller de planerade skogsbruksåtgärderna. Det kan gälla skogsbilvägars sträckning, avverkningstidpunkt, avverkningens utformning t.ex. en överhållande gallring i stället för föryngringsavverkning och om hur det ska markberedas m.m. Totalt medför anpassningar i skogsbruket med hänsyn till rennäringen ett bortfall på ca 15 000 m³fub virke för AssiDomän AB i Norrbottens län, vilket motsvarar ca 27 årsarbeten. Beräkningen inkluderar alla kostnader för AssiDomän AB fritt bilväg. Kostnaden inbegriper inte transporter till industri och inte vidare kostnader för inkomstbortfall av olika slag vid industri.

Man har sedan länge väl utarbetade rutiner för att tillhandahålla husbehovsvirke och ved i enlighet med vad rennärlagslagen stadgar.

12.5 Statens fastighetsverk (SFV)

I prop. 1991/92:44, som behandlade ombildningen av Byggnadsstyrelsen, föreslogs att en ny myndighet skulle bildas för att samordna fastighetsförvaltningen av de fastigheter som beslutats vara kvar i myndighetsform. År 1993 bildades därför Statens fastighetsverk (SFV).

Vid bolagiseringen av Domänverket 1992 undantogs vissa områden som av hänsyn till det kulturhistoriska arvet, naturvärden och rennäringen borde kvarstå i statlig ägo. Dessa områden tillfördes det nybildade Fastighetsverket. Även vid ombildandet av Byggnadsstyrelsen undantogs på liknande sätt fastigheter och egendomar som bedömdes ha ett sådant kulturhistoriskt värde för landet att de borde vara kvar i statlig ägo.

Under de senaste åren har staten ställt ett avkastningskrav på 2,8 procent på genomsnittligt myndighetskapital för hela Fastighetsverket.

Fastighetsverket är organiserat i en stab och sex distrikt: Utrikes fastighetsdistrikt, Fastighetsdistrikten 1–4 och Fastighetsdistrikt Skog. Verkets förvaltningsansvar är delegerat till fastighetsdistrikten. Endast två distrikt förvaltar skogsmark: Fastighetsdistrikt Skog (FD Skog) och Fastighetsdistrikt 4 (FD 4).

Förvaltarens uppdrag

Fastighetsverkets förvaltningsuppdrag omfattar delar av statens fasta egendom: utrikesfastigheter, de kungliga slotten, Djurgårdsförvaltningen, regeringsbyggnaderna, vissa av statens kulturfastigheter, gamla fästen, monument, vissa älvsträckor och markområden samt vissa donationsfastigheter (SFS 1996:312). Enligt verkets myndighetsinstruktioner ska Fastighetsverket förvalta sina fastigheter på ett sätt som ger god resurshushållning och hög ekonomisk effektivitet samtidigt som fastigheternas kultur- och naturvärden bevaras.

I prop. 1991/92:134, vilken behandlar bolagiseringen av Domänverket, anges att den faktiska förvaltningen och skötseln bör ske på det mest effektiva sättet och att den på sikt bör läggas ut på entreprenad. Verket lyder under verksförordningen 1995:1322 och myndighetsinstruktionen för Statens fastighetsverk 1996:312. Varken myndighetsinstruktionerna eller regleringsbrevet innehåller bestämmelser för Fastighetsverkets skogliga uppdrag.

Två av donationsfastigheterna, Harpsund och Yxtaholm, har en särställning i organisationen. Förvaltningsansvaret ligger under Fastighetsverket FD 4, men ansvaret för drift och skötsel av själva jord- och skogsbruket ligger på Harpsunds nämnden.

12.5.1 Statens fastighetsverk FD Skog

Fastighetsverket FD Skog ansvarar för Fastighetsverkets marker i norra Sverige. Innehavet omfattar statens mark väster om odlingsgränsen i Norr- och Västerbottens län, renbetesfjällen i Jämtlands län och markområdena i norra Dalarna. Till detta kommer mark utefter vissa sträckor av de skyddade naturresursälvarna.

Förvaltarens uppdrag

Fastighetsverket FD Skog är en egen resultatenhets inom Fastighetsverket. Medan avkastningskravet på hela Fastighetsverket är 2,8 procent

på genomsnittligt kapital är det 2 procent för redovisningsenheten Mark, som består av Fastighetsverket FD 4 och Fastighetsverket FD Skog (regleringsbrev 18/95).

Fastighetsverket FD Skogs skogsbrukande uppdrag utgår enbart från skogsvårdslagens första paragraf. Fastighetsverket anger bl.a. i sin verksamhetsidé att skogsbruket på rennäringens året-runtmarker ska bedrivas med respekt och hänsyn till den samiska renskötseln på ett sätt som gör att det långsiktigt ska kunna bedrivas renskötsel på dessa marker. Vidare ska Fastighetsverket verka för att råvaran förädlas lokalt och att skogsbruket ska vara miljöanpassat, samhällsnyttigt och ekonomiskt bärkraftigt.

Miljöcertifiering

Miljöarbetet för hela Fastighetsverket redovisas årligen i en miljöredovisning som är gemensam för hela verket. Skogsbruket i Fastighetsverket FD Skog är FSC-certifierat och arbete pågår med att införa ett miljöledningssystem certifierat enligt både ISO 14001 och EMAS. Dessa beräknas vara klara hösten 2002. Däri ingår också Fastighetsverkets miljö- och skogspolicy.

Av de FSC-certifierade skogsägarna som har mark inom den fjällnära skogen har Fastighetsverket det absolut största innehavet. För att tillvarata naturvårdsintressena finns det inom detta område särskilda restriktioner i FSC-standarden. Dessa restriktioner minskar avsevärt möjligheterna för virkesuttag och får därför konsekvenser för skogsbrukets omfattning. Eftersom skogsbruk fortfarande har stor betydelse för sysselsättningen för de boende i det här området och den aspekten också ska beaktas enligt FSC-standarden, har, på Fastighetsverkets initiativ, det svenska FSC-rådet tillsatt en utredning. Syftet är att klargöra vilka metoder som tar hänsyn till naturvård, produktion samt till sociala aspekter och därför är lämpliga att användas i det fjällnära skogsbruket.

Forskning och utveckling

År 2000 avsatte Fastighetsverket FD Skog 1,70 kr/avverkad m³fub till forskning och utveckling. Fastighetsverket FD Skog har också bidragit med finansiellt stöd till ett gödslingsprojekt, ett projekt med främmande trädslag och en renbetesinventering. Renbetesinventeringen har skett inom ramen för ett EU-projekt "Sambruk i taigan" där Skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län är huvudman och Sveriges

lantbruksuniversitet bistår med vetenskaplig kompetens. Fastighetsverket FD Skog har förutom ett finansiellt bidrag till själva inventeringen även bidragit med ett försöksområde norr om Hornavan i Arjeplogs kommun. Totalt har sex områden med olika markägare inventerats. Fastighetsverket FD Skog agerar även markvärd inom ett projekt med främmande trädslag. För närvarande deltar Fastighetsverket FD Skog som medfinansier tillsammans med bl.a. SCA och Sveaskog AB i ett projekt om problematiken kring markberedning och rennärning.

Skogsförvaltningen

Organisationen är geografiskt uppdelad på ett förvaltningskontor i Östersund, varifrån verksamheten leds, och fyra skogsvaktardistrikt:

Jokkmokk	(Kiruna, Gällivare och Jokkmokks kommuner)
Arjeplog	(Arjeplogs och Sorsele kommuner)
Vilhelmina	(Storumans, Vilhelmina och Dorotea kommuner)
Östersund	(Jämtlands län).

Varje skogsvaktardistrikt är en egen resultatenheter och leds av en skogsvaktare. På förvaltningen finns en stab på fyra tjänstemän: en förvaltare, en ekonomiansvarig, en skoglig specialist och en naturvårdsspecialist. Totalt består Fastighetsverket FD Skog av åtta tjänstemän. Inom områdena juridik, ekonomi och personaladministration är vissa tjänster gemensamma med Fastighetsverket centralt. Personalkostnaderna uppgick år 2000 till 6,8 miljoner kr.

Markinnehavet

Skogsbruket bedrivs mestadels inom rennäringens året-runtmarker. Stora delar av innehavet utgörs av ej indelad mark, t.ex. fjäll. Arealangivelserna är därför ungefärliga när det gäller total areal. Den oindelade arealen som innehåller även produktiv skogsmark, uppskattningsvis 200 000 ha, redovisas som *Ej brukad skogsmark* i tabellen nedan. Fastighetsverket FD Skog har sammantaget ca 575 000 ha skogsmark i naturreservat. Utredningen har uppskattat att ungefär 30 procent utgörs av impediment, i huvudsak myr, och att den produktiva skogsmarken i naturreservat därför är ca 402 000 ha. För den brukade skogsmarksarealen och den avsatta arealen skogsmark är den dock noggrant skattad i det egna indelningsregistret. Taxeringsvärdet för den produktiva skogsmarken uppgick år 2000 till 859 miljoner kr.

Markinnehav Fastighetsverket FD Skog – total areal 6,56 miljoner ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark (333 810 ha).

Produktiv skogsmark	783 071 ha	
Brukad skogsmark	333 810 ha	(43 %)
Ej brukad skogsmark	449 261 ha	(57 %)
Naturreservat	402 397 ha	(51 %)
Egna avsättningar för naturvård	46 864 ha	(12 %)
Egna avsättningar för annat	0 ha	
Virkesförråd	60 m ³ sk/ha	
Tillväxt	1,5 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	2,1 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		39 %

I Skogsstatistisk årsbok anges Fastighetsverket FD Skogs areal till 1,1 miljoner ha produktiv skogsmark. Differensen mellan denna uppgift och 983 000 ha (ca 117 000 ha) kan i stort sett hänföras till att 30 procent av skogsmark i naturreservat antas vara impediment, men även till osäkerheten i länsstyrelsernas arealuppskattning av naturreservatsarealerna på Fastighetsverket FD Skogs mark.

Den oindelade arealen produktiv skogsmark, uppskattningsvis 200 000 ha, motsvarar ca 20 procent av den totala arealen produktiv skogsmark. Av den är 46 procent avsatt för naturvårdsändamål. Ungefär 402 000 ha av den avsatta arealen är naturreservat och 46 700 ha utgörs av frivilliga hänsynsområden i vilka de arealer ingår, som avsatts till och med år 2000 enligt en naturvärdesinventering. Den fortsatte även år 2001 med resultatet att ytterligare ca 26 000 ha har avsatts och att den brukade arealen i dag omfattar 307 947 ha, vilket är en minskning med 7,7 procent jämfört med år 2000.

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

Fastighetsverket FD Skog bedriver ett skogsbruk på kommersiella villkor med hänsyn till rennäringens verksamhet. Skogsinnehavet kännetecknas av låg bonitet, klenta medelstamvolymerna och relativt långa terrängtransportavstånd, vilket ger återverkningar på det ekonomiska utfallet av skogsbruket.

Ambitionen hos Fastighetsverket FD Skog är att sälja sitt virke på den lokala rotpostmarknaden. Det finns flera skäl till denna inriktning: skogsbrukets betydelse för sysselsättningen i Norrlands inland, tillgången på råvara för den lokala förädlingsindustrin och att minskade transporter är billigare och ger mindre miljöpåverkan.

I anbudsunderlaget för rotposter anges att urvalet sker utifrån det bud som är ekonomiskt mest fördelaktigt utifrån vissa specificerade kriterier, t.ex. de krav som anges i FSC-standarden. I enstaka fall kan detta innebära att det bud som antas inte har det nominellt högsta priset per m³sk.

År 2000 avverkades totalt 159 300 m³fub. Av det var 129 000 m³fub avverkningsuppdrag och 37 000 m³sk rotposter eller leveransrotköp. Sammanlagt avverkades 29 procent av tillväxten. Timmer utgör 51 procent, massaved 39 procent och det övriga sortimentet 10 procent av den avverkade volymen.

I de undersökningar som SkogForsk respektive Skogs- och Lantarbetsgivareförbundet (SLA) har gjort av effektiviteten inom de statliga förvaltningarna är Fastighetsverket FD Skogs kostnader för drivning i nivå med storskogsbruket. Kostnaderna per hektar för markberedning, plantering och röjning är lägre än storskogsbrukets, men när skogsvårdskostnaden ställs i relation till den avverkade volymen (kr/m³fub) ligger den drygt 50 procent över storskogsbrukets.

Förklaringen till detta är delvis att kostnaden för skogsvård fördelas på en relativt liten avverkad volym virke. Arealen markberedning och plantering korresponderar mot den avverkade arealen, men arealen röjning ligger högt.

Administrationn kostar nästan tre gånger så mycket per avverkad m³fub för Fastighetsverket FD Skog jämfört med storskogsbruket, vilket till viss del beror på skogarnas låga bonitet vilket ger lägre volymer vid avverkning.

År 2000 hade Fastighetsverket FD Skog extraordinära kostnader i verksamheten i form av en stor naturvärdesinventering och upprustning av byggnader, vilket gav höga övriga kostnader. Justerat för dessa

extraordinära kostnader ligger övriga kostnader ändå mycket över storskogsbrukets.

På intäktsidan ligger Fastighetsverket FD Skog väl till beträffande priser på grantimmer, men talltimmerpriset ligger 16 procent lägre än storskogsbrukets snittpris. Även priset för massaved ligger lägre (ca 21 procent) jämfört med storskogsbruket. Prisskillnaderna för talltimmer och massaved kan förklaras med de långa transportavstånden till industrin vid kusten. Medeltransportavståndet för Fastighetsverket FD Skog till fiberindustrin är 27 mil och till sågverken 18,5 mil, vilket kan jämföras med ett "normalt" medeltransportavstånd på 10 mil. De längre transportavstånden medför en merkostnad på 55–75 kr/m³fub. För talltimret gäller också att klena timmerdimensioner ger lägre priser. Dessutom påverkar långa transportavstånd för sågverksflisen indirekt timmerpriset.

Sammantaget är nettot per avverkad m³fub ca 37 procent lägre för Fastighetsverket FD Skog än för storskogsbruket.

När det gäller vägkostnaden svarar nybyggnation för ca hälften och resten utgörs av drift och underhåll av befintligt vägnät. År 2000 kostade sommarunderhållet och driften av vägarna 1,4–1,5 miljoner kr. Ungefär 1 miljon kr härrör från kostnader på samfällt ägda vägar. En del av drifts- och underhållskostnaden beror på åtagandet att under barmarksperioden hålla vägnätet öppet för allmänheten vilket kräver att vägarna håller en viss standard.

Resultatet (netto) år 2000 var 14 miljoner kr för Fastighetsverket FD Skog. Intäkterna uppgick till 48,5 miljoner kr och kostnaderna till 34,9 miljoner kr. Virkesintäkterna utgör 95 procent, jakt/fiske 0,4 procent och upplåtelse 2,3 procent. På kostnadssidan utgör driftskostnaderna i skogsbruket 67 procent, personalkostnaderna 19 procent och posten övriga kostnader 13 procent. Resultatmässigt svarade Fastighetsverket FD Skog för 3 procent av hela Fastighetsverkets resultat före avskrivningar.

Entreprenadupphandling

Fastighetsverket FD Skog anlitar i huvudsak lokala entreprenörer i sin verksamhet, men har också en del säsongsanställd personal. All avverkning och det mesta av skogsvården upphandlas genom anbuds-förfarande (84 procent). För den återstående delen (16 procent) anlitas säsongsanställd personal.

Skogvaktarna sköter all upphandling som rör verksamheten på distriktet. Huvuddelen av avverkningsentreprenörerna har 3-årsavtal men även kortare avverkningsuppdrag upphandlas. Skogsvårdsentreprenörerna

prenörer handlas upp på 1-åriga säsongsavtal. I entreprenadavtalen ställs krav på utbildning i natur- och kulturmiljövård. Entreprenörerna ska också delta i gemensam utbildning ett visst antal dagar per år.

Fastighetsverket FD Skog handlar upp det mesta enligt lagen om offentlig upphandling, även när det gäller belopp under 150 000 kr. Vid skogsvård, särskilt vid röjning, kan anbudsförfrågan utformas så att den antingen omfattar alla objekt inom exempelvis ett distrikt eller enstaka objekt.

Verksamheten ger totalt upphov till drygt 100 årsarbeten (alla anställda och alla kategorier) inom områdena skogsbruk och virkestransport fram till industri, varav ca 15 kan hänföras till de säsongsanställda skogsvårdarna.

Hänsyn till andra ändamål än skogsbruk

Drygt hälften av den produktiva skogsmarken ligger skyddad i naturreservat. Den areal produktiv skogsmark som enligt det interna skogliga registret finns tillgänglig för brukande uppgår totalt till 380 674 ha. År 2000 utgjorde den frivilliga avsättningen 4 procent av totalarealen produktiv skogsmark. De frivilliga avsättningarna uppgick till 12 procent av denna areal. Kvar för brukande fanns då 333 947 ha. Fram till i dag har den avsatta arealen ökat till 19,1 procent och den brukade arealen har, som en följd av resultaten från en naturvärdesinventering, minskat till 307 947 ha.

Den brukade arealen skogsmark har delvis målklassats enligt systemet i SVS:s Gröna skogsbruksplaner (arealen avser år 2001):

Målklass	Areal
NO	60 383 ha (36 %)
NS	12 344 ha (7 %)
PF	44 547 ha (26 %)
PG	53 010 ha (31 %)
Totalt	170 284 ha

Varje år upprättas ett s.k. ekologiskt bokslut. Bokslutet för år 2000 visar att nivån på ståndortsanpassningen vid avverkningar låg på 3,8 (betygsskala 1–5). Betyget för hänsyn till naturvärden i avverkningar ökade från 3,6 (1999) till 3,9 – en ökning med 8 procent. När det gäller hänsyn till vattendrag och växtlighet längs bäckar har betyget sänkts med 12 procent (från 4,3 till 3,8) jämfört med år 1999 och hela 24 procent jämfört med år 1998. Trenden var sjunkande men det bör beaktas att antalet inventerade objekt som berör vattenvård var relativt få, genomslaget blir därför stort för varje enskilt objekt.

Vid utgången av år 2000 hade 75 procent av den brukade arealen inventerats i en naturvärdesinventering. Resultatet av den är att totalt ca 47 000 ha innehåller så höga naturvärden att de undantagits från skogsbruk, vilket motsvarar 12 procent av den brukade arealen före inventeringen.

Fastighetsverket FD Skog har också en ambition att utarbeta ekologiska landskapsplaner. År 2000 fanns ekologiska landskapsplaner för 18 procent av arealen.

Kultur- och miljövard

Statens fastighetsverk har bl.a. i uppdrag att förvalta det nationella kulturarvet. Fastighetsverket FD Skog har därför en strategi för avsättning av områden för kulturmiljövard i enlighet med det nationella uppdraget. Fastighetsverket FD Skog har påbörjat en kartläggning av gamla byggnader (gamla skogskojor och dyl.) på sitt innehav. Avsikten är att restaurera några objekt och/eller miljöer för att åskådliggöra olika delar av skogshistorien. Kartläggningen är dock inte systematisk och Fastighetsverket FD Skog har ännu inte bestämt hur allmänheten ska få tillgång till de olika objekten.

Fastighetsverket FD Skog bistår gärna med material till olika lokala kulturmiljöändamål inom sitt markinnehav, man har t.ex. hjälpt till med broar, spånger och vindskydd vid färdigställandet av Pilgrimsleden. Projekten ska dock ha en klar koppling till både kultur och skog.

Vägnätets tillgänglighet

Policyn inom Fastighetsverket FD Skog är att allmänheten ska ha tillgång till skogsbilvägnätet. Drygt 95 procent av Fastighetsverket FD Skogs skogsbilvägar är öppna för allmänheten året om. Vägar kan i undantagsfall vara stängda på grund av önskemål från berörd sameby eller därför att den vägsamfällighet som Fastighetsverket FD Skog är delägare i har beslutat hålla vägen stängd. Snöröjning sker endast på de vägar där egen verksamhet pågår.

Rennäringen

Fastighetsverket har en ambition att verka för en god och långsiktig samverkan mellan rennäringens och skogsbrukets intressen. Det bedrivs renskötsel på all mark som Fastighetsverket FD Skog förvaltar, men det viktiga vinterbetet sker huvudsakligen öster om Fastighetsverkets marker.

Enligt rennäringslagen (1971:437) har Fastighetsverket FD Skog inte rätt att upplåta mark för jakt eller fiske. Det är länsstyrelserna som handhar upplåtelser ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Nedan odlingsgränsen upplåter Fastighetsverket FD Skog fiske längs de älvsträckor, som ligger under deras förvaltning.

För rätten att bedriva skogsbruk på renbetesfjällen i Jämtlands län avsätts till Kammarkollegiet varje år en indexreglerad summa, som sedan förs över till Samefonden. Bakgrunden till det är att staten en gång köpte in dessa marker för att säkerställa rennäringens behov av renbete i området. År 2000 uppgick avsättningen till Samefonden till 8 kr/avverkad m³fub.

Inför alla föryngringsavverkningar och dragningar av nya vägar hålls obligatoriska samesamråd med berörda samebyar. I ungefär 1/3 av samesamråden kommer parterna överens, i 1/3 vill berörd sameby inte att den planerade avverkningen ska ske och i 1/3 görs en gemensam syning i fält, som efter viss jämkning i åtgärdsförslagen oftast leder till en överenskommelse. När parterna inte kan komma överens avvaktar Fastighetsverket FD Skog med skogsbruksåtgärder och vanligen dröjer det minst fem år innan frågan tas upp igen. Kostnaden för samråden särredovisas inte.

Det virkesuttag som sker enligt samernas rätt till fritt byggnadsvirke för husbehov följer en utarbetad rutin. Kostnaden för administration och virke bokförs inte separat utan ingår i de skyldigheter Fastighetsverket har enligt rennäringslagen. Fastighetsverket FD Skog, Sveaskog AB och AssiDomän AB har en överenskommelse om att det "fria virket" stämplas ut där det ska användas, oavsett vem av dem som är markägare.

Där det är biologiskt och produktionsmässigt möjligt väljs skogsbruksmetoder som är anpassade till rennäringens behov. Fastighetsverket FD Skog och rennäringen har ibland olika syn på hur det ska röjas och gallras (1:a gallring). Rennäringen vill i allmänhet av framkomlighetsskäl ha glesare förband än vad Fastighetsverket av skogs-skötselmässiga skäl vill ha.

I Domänverket fanns många stugor, "kojor" och s.k. kronotorp i skogarna som arrenderats ut till enskilda. De som låg på mark som

fördes över till Fastighetsverket FD Skog följde med liksom bl.a. kostnaden för underhåll.

Enligt rennäringslagen (1971:437) ska länsstyrelsens rennäringsenhet hantera frågor om upplåtelser på renbetesfjällen och statlig mark väster om odlingsgränsen. I Jämtlands och Västerbottens län har därför dessa byggnader förts över till respektive länsstyrelse, men så har inte skett i Norrbotten.

Den sammanlagda särredovisade kostnad som Fastighetsverket FD Skog har för rennäringen är inbetalningar till Samefonden och kostnader för betesinventering. För år 2000 uppgick kostnaden till 1 350 000 kr.

Övrigt

Fastighetsverket FD Skog kommer emellanåt i konflikt med allmänheten i olika frågor. År 2000 kostade samråd med olika myndigheter och intresseorganisationer (hembygdsföreningar, naturvårdsorganisationer, rennäringen m.fl.) cirka 64 000 kr, det motsvarar 40 öre/avverkad m³fub.

För boende ovan odlingsgränsen har Fastighetsverket FD Skog en utarbetad rutin för försäljning av ved från de egna markerna. Verksamheten inbringar ingen större intäkt utan är mer en lokal samhällig service.

2.5.2 Statens fastighetsverk FD 4

Statens fastighetsverk FD 4 har ett rikstäckande förvaltningsområde. Distriktet ansvarar för residens, slott, fästningar och andra byggnader från Östergötland och upp till Riksgränsen, dock inte i Stockholm. Förutom byggnader ingår kronoholmar längs östkusten i distriktets ansvar.

Jord- och skogsbruksförvaltningen inom Fastighetsverket FD 4 förvaltar ett 35-tal egendomar som är värda att bevara från Skåne i söder till Uppsala i norr. Det är egendomar som ingår i det s.k. nationella kulturarvet och utgör främst Kungsgårdar som Svartsjö, Tullgarn, Alvastra m.fl. Dessutom förvaltas andra egendomar som är värda att bevara som t.ex. Drottningholm/Lovö, Bogesund, Visingsö samt några donationsfastigheter, t.ex. Huseby. De flesta är belägna nära tätorter eller ligger så att de ofta besöks av allmänheten.

I prop. 1992/93:37 anges att de kungliga slotten ska behållas sammanhållna med den tillhörande produktionsmarken, vilket särskilt

avses de fastigheter där Byggnadsstyrelsen och Domänverket tidigare delade på förvaltningen.

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) är övervakande myndighet när det gäller det nationella kulturarvet och det finns ett nära samarbete mellan myndigheten och Fastighetsverket FD 4. Riksantikvarieämbetet håller f.n. på att utarbeta förslag till utökade skyddsföreskrifter för hur de kulturhistoriskt intressanta jord- och skogsbruksegenomarna ska skötas och bevaras långsiktigt. Dessa skyddsföreskrifter som också omfattar skogsmarken fastställs sedan av regeringen.

Förvaltarens uppdrag

Uppdraget från staten innebär att fastigheterna ska förvaltas så att kultur- och naturmiljövärden ”brukas, bevaras, förädlas och levandegörs” (rskr. 2000/01:123). Fastighetsverket FD 4 får inget anslag från staten för vård och drift av själva byggnaderna på jordbruksegenomarna utan de ska finansieras av jord- och skogsbruket. Skogsbruket fungerar därmed som en ekonomisk buffert för jordbruket. Historiskt har egenomarna varit en ekonomisk enhet och tanken är att de ska fortsätta att fungera så.

I regleringsbrevet för 1999 (regleringsbrev 31/99) anger staten att Fastighetsverket ska ha som målsättning att på längre sikt minska underskottet när det gäller de s.k. bidragsfastigheterna.

Liksom Fastighetsverket FD Skog är Fastighetsverket FD 4 en egen resultatenhet inom Fastighetsverket med samma avkastningskrav, 2 procent på genomsnittligt kapital (regleringsbrev 18/95).

Miljöcertifiering

Skogsmarken är certifierad enligt ISO 14001 och FSC. FSC-certifikatet innehas under Skogssällskapets paraplycertifikat. Ekologiska bokslut har upprättats sedan år 2001.

Skogsförvaltningen

På avdelningen Jord och Skog inom Fastighetsverket FD 4 arbetar i dag fyra tjänstemän: två förvaltare (jorden), en biträdande förvaltare (skogen) och en administratör. Totalt arbetar 27, inklusive driftspersonal, inom Fastighetsverket FD 4. Förvaltarna har det ekonomiska

och tekniska ansvaret för verksamheten. De flesta tjänster som behövs i verksamheten handlas upp.

Avdelningen Jord och Skog använder koncerngemensamma resurser i form av datasystem för ekonomi, fastighetsdata, kartor m.m. eftersom man samarbetar med avdelningen som förvaltar själva byggnaderna på egendomarna. All personaladministration är också koncerngemensam.

Fastighetsverket FD 4 har upphandlat all praktisk drift och skötsel av skogen av Skogssällskapet. På Skogssällskapet finns för närvarande ca 12 skogliga tjänstemän som på deltid är sysselsatta med brukandet av Fastighetsverket FD 4:s skogsmark. Inte heller Skogssällskapet har egna avverknings- och skogsvårdsresurser utan handlar upp dessa tjänster på entreprenad.

I avtalet med Skogssällskapet ställer Fastighetsverket FD 4 tydliga krav på hur skogen ska skötas. Avtalet är förlängt t.o.m. år 2002, där efter ska en ny upphandling ske.

Markinnehavet

Fastighetsverket FD 4 förvaltar i dag ett 25-tal egendomar där skogsmark ingår på sammanlagt ca 19 400 ha mark. I denna areal ingår de s.k. kronoholmarna. Skogsmarkens taxeringsvärde har inte uppgivits.

Markinnehav Fastighetsverket FD 4 – total areal 19 395 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark, naturreservat och kulturreseptat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive natur- och kulturreseptatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark (10 283 ha).

Produktiv skogsmark	12 779 ha	
Brukad skogsmark	10 283 ha	(80 %)
Ej brukad skogsmark	2 496 ha	(20 %)
Naturreservat	430 ha	(3 %)
Kulturreseptat	3 ha	(0,02 %)
Egna avsättningar för naturvård	1 498 ha	(12 %)
Egna avsättningar för annat	565 ha	(5 %)
Virkesförråd	166 m ³ sk/ha	
Tillväxt	6,5 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	7,1 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		84 %

Den produktiva skogsmarksarealen inkluderar Brämön, hela Bogesund, Rosersberg och Vaberget. Den brukade arealen är exklusive de 562 ha på Bogesund som arrenderas och brukas av Skogsvårdsstyrelsen (SVS) Mälardalen. Den av SVS Mälardalen brukade arealen ingår i kolumn *Ej brukad skogsmark* ovan.

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

Vid en jämförelse med övriga större statliga förvaltare och ett jämförelsematerial av privata egendomar bedömdes Fastighetsverket FD 4 ha det lägsta driftsnettot i förhållande till sina produktionsförutsättningar. Bland de jämförda statliga förvaltarna är Fastighetsverket FD 4 den enda som i sin helhet har lagt ut skogsbruket på entreprenad.

För Fastighetsverket FD 4 är skogsvårdskostnaderna genomgående högre än för övriga statliga förvaltare i jämförelsematerialet. Till en del kan det bero på en större lövskogsandel på de egendomar man förvaltar.

Flera av skogsområdena är öar vilket fördyrar skogsbruket. På Visingsö har avverkningarna de senaste åren utgjort ca 10 procent av årsvolymen för Fastighetsverket FD 4.

Inom Fastighetsverket FD 4 utgör avdelningen Jord och Skog en egen resultatenhet med en omsättning på 33 miljoner kr. Ställt i relation till omsättningen för hela Fastighetsverket FD 4, som är 137 miljoner kr, så utgör det ca 10 procent av omsättningen.

År 2000 avverkades ca 37 000 m³fub. Den totala driftskostnaden för den skogliga verksamheten på Fastighetsverket FD 4 uppgick till 9 miljoner kr, vilket var en minskning med 2 miljoner kr från 1998. Orsaken till minskningen var att en större andel slutavverkades jämfört med föregående år. Intäkterna i skogsbruket uppgick till 12,6 miljoner kr, vilket ger ett resultat på 3,7 miljoner kr för år 2000.

Hänsyn till annat ändamål än skogsbruk

Eftersom förvaltningsuppdraget för Fastighetsverket FD 4 är att bevara och vårda ett nationellt kulturarv i form av egendomar av olika slag sker allt skogsbruk med detta intresse för ögonen. En orsak till de höga kostnaderna kan vara den generella kulturmiljöhänsyn som tas runt slott och kungsgårdar, men även att en stor del av skogsbruket sker nära tätorter. Från och med år 2002 kommer det att bli ökade satsningar för att öka allmänhetens tillgänglighet. Detta ska bl.a. ske genom skyltning, iordningställande av parkeringsplatser, grillplatser, framför allt på fastigheterna runt Stockholm.

Fastighetsverket FD 4 försöker samråda med lokala hembygdsföreningar åtminstone en gång per år för att förankra åtgärder inom drift och skötsel på egendomarna.

På Visingsö finns ett förvaltningsråd och när det gäller kungens dispositionsrätt till vissa egendomar samarbetar Fastighetsverket FD 4 med Ståthållarämbetet. Dessutom har man kontakt med länsstyrelser, kommuner och i en del fall Friluftsförbundet, som då representerar allmänheten.

12.5.3 Harpsundsnämnden

Harpsundsnämnden är en egen myndighet under Finansdepartementet. Nämnden svarar för driften av de två donationerna Harpsund och Yxtaholm utanför Flen i Södermanland, men formellt är Statens fastighetsverk förvaltaransvarig för egendomarna. Harpsund testamenterades till staten 1952 för att tjäna som rekreationsbostad åt Sve-

riges statsminister. Yxtaholm kom i statens ägo genom en donation 1985. Avkastningen därifrån ska enligt testamentsvillkoren användas för att gynna naturvården i Södermanland.

Förvaltarens uppdrag

Enlig förordningen SFS 1999:241 är Harpsunds nämndens uppgift att leda driften av jord- och skogsbruket på Harpsund. Nämnden ska även sköta parken och trädgården. Nämnden svarar dock inte för underhåll av huvudbyggnaden och tillhörande flygelbyggnader. Det ansvarar Statens fastighetsverk för. Om verksamheten, efter eventuella avsättningar för investeringar, genererar ett överskott ska det betalas in till Statens fastighetsverk. Överskottet används för att minska statsministerns boendekostnad på egendomen. Delar av verksförordningen SFS 1995:1322 gäller även för Harpsunds nämnden.

I donationsvillkoren för Harpsund anges att avkastningen från egendomen ska användas till gediget underhåll av byggnader och anläggningar, till förbättringar av jord- och skogsbruket och till yttre underhåll av huvudbyggnaden med tillhörande byggnader. Dessutom uttrycks i donationsvillkoren en önskan att jord- och skogsbruket ska utgöra ett föredöme för trakten.

Yxtaholm är en separat donation till staten där Harpsunds nämnden har löst vissa lån m.m. Enligt ett regeringsbeslut, regleringsbrev 6/86, har nämnden i uppdrag från Finansdepartementet att ”vårda och förvalta” Yxtaholms säteri. Den ekonomiska verksamheten ska med hänsyn till villkor i donationen redovisas separat från Harpsunds nämndens övriga verksamhet. Avkastningen från Yxtaholm överlämnas till länsstyrelsen i Södermanlands län och ska användas till att gynna naturvården i länet för bevarandet av det sörmländska landskapet.

Miljöcertifiering

Den skogsmark Harpsunds nämnden sköter om är FSC-certifierad under Holmen AB:s paraplycertifikat.

Skogsförvaltningen

Skötseln av skogen på Harpsund och Yxtaholm sker delvis med egen personal och då främst när det är lågsäsong i jordbruket. Entreprenö-

rer utnyttjas vid större avverkningar och i viss mån vid planteringar och röjningar. Harpsundsnämnden har i dag en förvaltare och två kollektivanställda som är skogsutbildade och som arbetar både i jordbruket och i skogen. För att kunna erbjuda fast anställning till personal i jordbruket används arbetet i skogen som en regulator.

Harpsundsnämnden lämnar varje år en offert på skötsel av park och trädgård till Statens fastighetsverk.

Markinnehavet

Harpsund omfattar 1 551 ha mark, varav 1 082 ha produktiv skogsmark. Yxtaholms säteri innefattar 366 ha mark, varav 208,5 ha produktiv skogsmark.

Markinnehav Harpsund – totalt 1 551 ha och Yxtaholm – totalt 366 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Harpsund		
Produktiv skogsmark	1 082 ha	
Brukad skogsmark	1 007 ha	(93 %)
Ej brukad skogsmark	75 ha	(7 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	75 ha	(7 %)
Egna avsättningar för annat	0 ha	
Virkesförråd	149 m ³ sk/ha	
Tillväxt	5,9 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	7,0 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

Yxtaholm		
Produktiv skogsmark	209 ha	
Brukad skogsmark	181 ha	(87 %)
Ej brukad skogsmark	28 ha	(13 %)
Naturresevat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	28 ha	(13 %)
Egna avsättningar för annat	0 ha	
Virkesförråd	175 m ³ sk/ha	
Tillväxt	6,3 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	8,2 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

År 2000 avverkade Harpsundsnämnden 4 240 m³fub, vilket var högre än det årliga uttag på 3 000 m³fub som skogsbruksplanen rekommenderar. Det höga virkesuttaget berodde på stormfällningarna hösten 1999. Totalt uppgick volymen upparbetad och tillvaratagen stormfälld skog till 1 500 m³fub.

År 2000 var bruttointäkten 1 318 000 kr.

Hänsyn till andra ändamål än skogsbruk

Skogsmarken på egendomarna är i stor utsträckning integrerad i beteslandskapet. Harpsundsnämnden har därför under de senaste åren lagt ner mycket arbete för att återskapa igenvuxna betesmarker. Ett område om 13 ha har avsatts inom ramen för Natura 2000.

Egendomen Harpsund kommer under år 2002 att för uppvärmning gå över från olja till ved och flis från den egna skogen. Därigenom ökar egendomens självförsörjningsgrad och transporter minskar.

Skogsinnehavet är målklassat enligt SVS:s system i Gröna skogsbruksplaner:

Harpsund

Måtklass	Areal
NO	54,8 ha (5 %)
NS	18,4 ha (2 %)
PF	5,9 ha (1 %)
PG	1002,9 ha (93 %)
Totalt	1082,1 ha

Yxtaholm

Måtklass	Areal
NO	14,4 ha (7 %)
NS	13,2 ha (6 %)
PF	0
PG	180,8 ha (87 %)
Totalt	208,5 ha

12.6 Fortifikationsverket

I början av 1990-talet gjordes en översyn av de statliga fastigheternas förvaltning. I prop. 1992/93:37 föreslogs att dåvarande Fortifikationsförvaltningen skulle läggas ner och att en ny avgiftsfinansierad förvaltningsmyndighet skulle bildas under Försvarsdepartementet. Den nya förvaltningsmyndigheten, Fortifikationsverket, som bildades 1994 är central förvaltningsmyndighet för Försvarsmaktens fastigheter, s.k. försvarsfastigheter (ändamålsfastigheter).

Fortifikationsverkets fastigheter är spridda över landet och utgörs i huvudsak av övnings- och skjutfält. Allt skogsbruk som Fortifikationsverket bedriver är helt underställt militära ändamål och regleras i en tjänsteskrivelse (1996-03-19) över tillämpningen av ramavtalet mellan Fortifikationsverket och Försvarsmakten. Den stadgar att det för skogsbruket ska upprättas 10-åriga skogsbruksplaner och 3-åriga skogsavverknings- och skogsvårdsplaner.

Förvaltarens uppdrag

Fortifikationsverket har till uppgift att förvalta de statliga fastigheterna inom försvarsområdet (SFS 1996:102). Verksamheten regleras via myndighetsinstruktionen och regleringsbrev. De tar inte upp skogsbruk, däremot poängteras att hänsyn ska tas till miljö- och kulturvärden.

Fortifikationsverkets skogsbruk regleras av ett ramavtal mellan verket och Försvarsmakten (1994-03-25) samt av en tjänsteskrivelse som

reglerar tillämpningen av ramavtalet. Enligt ramavtalet ska Fortifikationsverket företräda staten som ägare och förvaltare av skogsmarken.

På uppdrag av Försvarsmakten svarar Fortifikationsverket för tillståndsansökningar för tillståndspliktig verksamhet som regleras genom miljöbalken. Det kan t.ex. vara skjutbanor och skjutfält. Underlag för den fysiska planeringen enligt de krav som finns i plan- och bygglagen arbetas fram i samråd mellan Försvarsmakten, Fortifikationsverket och Boverket.

Miljöcertifiering

Inom hela Fortifikationsverket pågår miljöcertifiering enligt ISO 14001. Det finns en miljöpolicy och en särskild skogs- respektive domänpolicy håller på att utarbetas. Skogsenheten är inte FSC-certifierad, men skogsbruksplanerna är anpassade till denna standard. Av de marker som enligt nyttjanderättsavtal tidigare brukades av AssiDomän AB var Loka 35:5 FSC-certifierad. Loka 35:5 avcertifierades dock när avtalet upphörde i och med utförsäljningen av Sveaskog AB från AssiDomän AB.

Forskning och utveckling

Till forskning och utveckling avsätts ca 100 000 kr/år.

Skogsförvaltningen

Fortifikationsverket har sex anställda som ansvarar för skogsförvaltningen. Organisation består av en skogsavdelning med en skogschef, en administratör och fyra skogsinspektörer. Skogschefen och administratören är lokaliserade till Eskilstuna, skogsinspektörerna är lokaliserade till Boden/Luleå, Eskilstuna, Skövde och Karlskrona. Personalbudgeten omfattar 2,7 miljoner kr.

Skogsenheten kommer att nyttja en del av Fortifikationsverkets gemensamma funktioner, bl.a. ekonomiadministration och juridik. Skogsenhetens totala kostnader inklusive fortbildning, resor och konsulter kommer att vara ca 5 miljoner kr.

Markinnehavet

Fortifikationsverket förvaltar totalt 422 000 ha mark uppdelat på ca 2 000 fastigheter. 54 280 ha är taxerad som produktiv skogsmark, va-

rav 27 407 ha används för virkesproduktion (år 2000). Taxeringsvärdet för denna mark uppgick år 2000 till 470 miljoner kr. Skogsbruk bedrivs även på annan mark. Totalt har Fortifikationsverket 107 000 ha skog på försvarsfastigheterna.

I Norrland och Svealand är andelen självföryngrad areal 10 respektive 8 procent, i Götaland var andelen självföryngring mycket liten.

Markinnehav Fortifikationsverket – total areal 422 000 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	107 000 ha	
Brukad skogsmark	73 870 ha	(69 %)
Ej brukad skogsmark	33 130 ha	(30 %)
Naturreservat	760 ha	(1 %)
Egna avsättningar för naturvård	11 654 ha	(11%)
Egna avsättningar för annat	20 716 ha	(19 %)
Virkesförråd	115 m ³ sk/ha	
Tillväxt	4,0 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	4,8 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		56 %

Det ovan angivna virkesförrådet, tillväxten, bonitet och andel av tillväxten som avverkas är beräknade på den brukade arealen, dvs. 73 870 ha och avverkningsvolymen 136 000 m³fub.

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

År 2000 såldes totalt 186 600 m³fub, vilket är ett något högt uttag jämfört med de årliga uttagen över en längre tidsperiod. På den brukade arealen avverkadessamma år 136 000 m³fub. Resten av volymen utgjordes exempelvis av avverkningsprodukter på tomtmark och i parker, trädbevuxna hagmarker som behövde rensas och andra avverkningsprodukter av tillfällig karaktär. Större delen av virket såldes som avverkningsrätter

och en stor del som rotposter. Virkesuttaget sker oftast som gallring och annan avverkning (övrig avverkning), dvs. det gäller sällan förnygringsavverkning i traditionell mening. Faktorer som minskar lönsamheten är främmande föremål och mekaniska skador på träden, vilket gör att andelen bränslesortiment är stort. Till detta kommer att skogsområdena ofta är små och spridda över landet.

Av virkesuttaget sker endast omkring en femtedel i norra delen av landet (Norra förvaltningsavdelningen), trots att det största markinnehavet ligger där. Intäkterna från virkesförsäljningen var 41,8 miljoner kr. Verksamhetens resultat blev 24,4 miljoner kr, vilket innebär ett netto på 131 kr/m³fub. Avkastningskravet för hela Fortifikationsverket är 8 procent. Den skogliga verksamheten utgör endast 1 procent av verkets totala budget.

Försvarmakten betalar ersättning till Fortifikationsverket för disposition av marken baserat på markens bokförda värde. Skogsbrukets nettoresultat kommer Försvarmakten till godo.

Skogsskötsel

Fortifikationsverket och Försvarmakten tar fram särskilda övnings- och miljöanpassade skötselplaner för övnings- och skjutfält som är större än 500 ha eller hyser mycket stora naturvärden, t.ex. att det finns Natura 2000-objekt på fastigheten. Planerna ska beskriva den militära verksamheten, biologisk mångfald, jakt, skyddsområden, riksintressen, fornminnen, geologi och hydrologi. De omfattar också bestämmelser om hur skog och mark ska skötas. Samråd sker med andra intressenter t.ex. natur- och kulturvårdsorganisationer. Planerna ska kontinuerligt uppdateras och ska vara av sådan kvalitet att de kan användas som underlag vid miljökonsekvensbeskrivningar enligt miljöbalken samt vid tillståndsprövning av övnings- och skjutfält.

Försvaret vill undvika normal markberedning på sina övningsmarker. Anledningen är att de militära fordonen har svårare att ta sig fram och drar mer bränsle på markberedda områden. Fortifikationsverket måste därför också ibland rensa undan ris och annat efter skogsvårdsåtgärder för att så lite som möjligt ska ligga kvar på marken.

Ett problem vid skogsbruksåtgärder är den låga tillgängligheten till försvarets övningsområden. Ofta är det endast under några få perioder, t.ex. kring jul, som skogen är tillgänglig mellan olika övningar. Eftersom ammunition av olika slag kan ligga kvar eller av olika skäl hamna fel kan riskerna för dem som går in och avverkar vara stora. Utbildning av entreprenörer liksom ansvarsfrågan får då stor betydelse.

delse och då är det en fördel att avtalen med entreprenörerna löper under längre tid.

Entreprenadupphandling

En stor del av skogsbruket sker genom upphandling av entreprenörer. En stor del sker också genom försäljning av avverkningsrätter där ibland en del skogsvårdstjänster ingår (markberedning, röjning m.m.) Fortifikationsverket har ansvar för planering, upphandling av avtal (bl.a. ramavtal) med skogsföretag och organisationer samt för den ekonomiska redovisningen. Försvarsmakten kan ibland ansvara för genomförandet av skogsbruket och under vissa förutsättningar träffa underavtal med de skogsföretag och organisationer som Fortifikationsverket träffat ramavtal med. Ansvarsfördelningen mellan Fortifikationsverket och Försvarsmakten kommer dock att se annorlunda ut från och med år 2002.

Skogsinspektörerna gör de flesta upphandlingarna. Vanligast förekommande är s.k. förenklad upphandling, men det förekommer också en del direktupphandling när entreprenadbeloppen understiger fyra basbelopp.

De entreprenader som handlas upp omfattar främst skogsvård, t.ex. markberedning, plantering och röjning. Även en del inventering, taxering och stämpling upphandlas. Merparten av virket säljs som avverkningsrätter, främst rotposter och leveransrotposter och därför sker upphandling av avverkningsrätter i liten utsträckning.

Avtal och arrenden

Försvarsmakten tecknar avtal om jakt- och fiskerättigheter med de jakt- och fiskeklubbar som finns inom de berörda områden som Försvarsmakten hyr. På övriga områden som försvaret hyr tecknar Fortifikationsverket jakt- och fiskerättskontrakt med de jakt- och fiskeklubbar som finns inom områdena.

På mark som Försvarsmakten hyr beslutar Fortifikationsverket i samråd med Försvarsmakten om arrenden av jordbruksmark. Utarrenderingen genomförs sedan av Försvarsmakten.

Beskrivningen ovan av ansvarsfördelningen mellan Fortifikationsverket och Försvarsmakten för hantering av arrenden och upplåtelser gällde fram till och med år 2001. Från och med år 2002 ansvarar Fortifikationsverket för tecknandet av alla former av upplåtelser som rör försvarsfastigheter, oavsett om de nyttjas av Försvarsmakten eller andra försvarsnära myndigheter.

Hänsyn till andra ändamål än skogsbruk

Den totala areal, oavsett markslag, som avsatts för naturreservat är 4 000 ha. Av skogsmarken har 760 ha avsatts som naturreservat. Drygt 11 000 ha av den produktiva skogsmarken är avsatt för naturvård och ytterligare drygt 20 000 ha är avsatt för annat, huvudsakligen till övnings- och skjutfält. Dessa avsättningar har dock ingen formell status som skyddsområden utan där bedrivs skogsbruk anpassat efter försvarets verksamhet. Den särskilda hänsyn som tas inför skogsbruksliknande åtgärder omfattar information till och samråd med berörd länsstyrelse, kommun eller lokal organisation/ideell förening.

Ett ekologiskt bokslut har på uppdrag av utredningen genomförts för år 2001 och omfattar totalt 25,3 ha fördelat på sex slutavverkningar. Medelstorleken på avverkningarna var 4,2 ha och den avverkande volymen var i snitt 193 m³sk/ha. Nivån på ståndortsanpassningen var i snitt 4,3 (betygsskala 1–5) och medelbetyget på naturvårdshänsynen var 3,7. Hänsyn till vattendrag och växtligheten längs vattendrag har endast bedömts på ett objekt varför resultatet (betyg 5,0) inte säger så mycket.

En nyckelbiotopsinventering pågår. Förutom några större skjutfält och övningsfält är mer än hälften av den produktiva skogsmarken (år 2000 ca 53 000 ha) inventerad och målklassad enligt SVS:s system i Gröna skogsbruksplaner. All skogsmark beräknas vara målklassad vid utgången av år 2004. Andelen död ved är omkring 5 m³sk/ha.

Målklass	Andel av inventerad areal
NO	4 240 ha (8 %)
NS	1 060 ha (2 %)
PF/PG	47 700 ha (90 %)
Totalt	53 000 ha

Fortifikationsverket har inga fastställda rutiner för att följa upp hänsyn till natur- och kulturmiljövård i skogsbruket. Dock gäller att när t.ex. Sydved och Holmen utför åtgärder ska de ha samma rutiner som på egen mark, vilket innebär att det sker en uppföljning och utvärde-

ring av natur- och kulturmiljövården även på Fortifikationsverkets marker. Detta gäller dock inte rena försvarsanpassade avverkningar, t.ex. för skjutsektorer och flygsäkerhet.

Samråd med allmänheten, rennärningen m.m. beräknas omfatta ca 18 dagar per år. Dessutom utförs åtgärder för ca 200 000 kr årligen för att tillfredsställa allmänna ändamål, t.ex. rensning av buskar och träd vid badplatser och nära tätorter, vid forn- och kulturlämningar, alléer, parker, scoutläger m.m.

12.7 Naturvårdsverket

Naturvårdsverket fick rollen som fastighetsförvaltande myndighet den 1 juli 1976. Då överfördes naturskyddade fastigheter från Domänverket till Naturvårdsverket. De fastigheter som ingick var bl.a. nationalparkerna och andra naturvårdsobjekt i statens ägo. Totalt överläts ca 650 000 ha mark och av detta utgjorde drygt 600 000 ha nationalparker. Fastigheterna bokfördes under den s.k. Naturvårdsfonden hos Naturvårdsverket (dnr. 215-3515-76 Nu).

När Domänverket bolagiserades år 1992 överfördes de marker som skulle behållas i myndighetsform till Statens fastighetsverk. Det gällde bl.a. marker ovan odlingsgränsen i Norrbottens och Västerbottens län, renbetesfjällen i Jämtlands län, fjällområden i Dalarnas län samt objekt på den s.k. oskyddade listan. Till den senare hörde områden som ansågs skyddsvärda av naturvårdsskäl, men som ännu inte fått lagligt skydd. Mellan Naturvårdsverket och Statens fastighetsverk gjordes en överenskommelse år 1995 om vilka marker som skulle stanna kvar hos Statens fastighetsverk och vilka som skulle överföras till Naturvårdsverket (Ds 1995:72, dnr 30-1685/95 respektive dnr 231-6501/95).

Med undantag för nationalparkerna kvarstår enligt överenskommelsen mark ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen i Jämtlands län liksom de kungliga slotten, kungsgårdar och kronoholmar hos Statens fastighetsverk. Naturresevatnen i Dalarnas fjällområden överfördes till Naturvårdsverket liksom huvuddelen av de områden som stod på den s.k. oskyddade listan.

När Domän AB bildades skrevs ett avtal mellan staten och Domän AB. Avtalet reglerade bl.a. hur fjällnära domänreservat, särskilt värdefulla domänreservat och övriga domänreservat skulle hanteras i samband med bolagiseringen av Domänverket. Avtalet innehöll vidare reglering av villkoren för statens möjligheter att förvärva mark för na-

turskydd liksom statens möjligheter att förvärva ersättningsmark bl.a. i syfte att skydda värdefull natur. I avtalet står att bolaget ska vara "staten behjälplig" med att tillhandahålla bytesmark när staten ska förvärva mark för allmänna ändamål, exempelvis för att bilda naturreservat.

När Domän AB blev AssiDomän AB följde avtalet med liksom när Sveaskog AB avknoppades från AssiDomän AB. Detta fördes också in i Sveaskog AB:s bolagsordning (Bolagsordning 2001-05-03, § 3: "Bolaget ska medverka till att markbyten underlättas såväl genom förvärv som försäljningar...").

År 2000 fanns 26 nationalparker som omfattade 0,65 miljoner ha mark och 2 192 naturreservat som omfattade 3,9 miljoner ha mark. Därefter har det tillkommit ytterligare två nationalparker och ett stort antal naturreservat. År 2000 fanns det totalt 4,6 miljoner ha skyddad mark, av det var ungefär 30 procent skogsmark. Huvuddelen av naturreservaten är statligt ägd mark, men det finns också många naturreservat på privat mark där markägaren normalt fått inträngsersättning.

Naturvårdsverkets markinnehav finns över hela landet, men huvuddelen av arealen ligger i Dalarnas fjällområden och i Norrlands inland och fjälltrakter. Naturvårdsverket förvaltade år 2000 omkring 1,2 miljoner ha och av det var knappt 0,4 miljoner ha skogsmark. Naturvårdsverkets mark finns formellt i den s.k. Naturvårdsfonden. Fastighetsbeståndet bokförs inte på något särskilt konto utan redovisas i balansräkningen i Naturvårdsverkets årliga redovisning.

År 2000 var förmögensvärdet för Naturvårdsverkets mark 1 868,032 miljoner kr. Det totala taxeringsvärdet uppgick till 331,092 miljoner kr och av det svarade skogsmarken för 279 miljoner kr (produktiv skogsmark 266 miljoner kr, skogsimpediment 13 miljoner kr).

Förvaltarens uppdrag

I Naturvårdsverkets myndighetsinstruktion (2001:1096) anges att verket för statens räkning ska förvärva särskilt värdefulla naturområden. Naturvårdsverket har också i uppdrag att underhålla byggnader, fördela skötselanslag m.m. År 2000 användes 345,5 miljoner kr för inköp av mark, inträngsersättningar, bidrag till kommuners och landstingskommunala stiftelsers markförvärv m.m. Ramanslaget för år 2002 är 550 miljoner kr. År 2000 anslogs 72,5 miljoner kr för skötsel av mark. För år 2002 har anslaget för skötsel höjts till 118 miljoner kr.

Naturvårdsverket förvaltar ägaransvaret för nationalparker och naturreservat enligt beslut Fi94/126 samt för nya nationalparker och naturreservat som staten köper in. Länsstyrelsen är skötsel­förvaltare av nationalparker och statligt ägda naturreservat med undantag för Gotiska Sandön och Tyresta nationalpark.

Naturvårdsverket har till uppgift att ta fram strategier och riktlinjer m.m. för områdesskyddet och i samarbete med länsstyrelserna prioritera områden som bör naturskyddas samt förvärva mark för områdesskydd. Avtal om intrångsersättning upprättas av länsstyrelserna efter godkännande av Naturvårdsverket som också betalar ut ersättningen.

Naturvårdsverket ska föra ett nationellt register över nationalparker och naturreservat och länsstyrelserna ska föra länsregister. Verket ska också föra register över s.k. Natura 2000-områden, vars bevarandestatus ska följas upp och redovisas till EU.

Förvaltning av naturskyddad mark

Syftet med *nationalparker* är att bevara delar av vårt nationella naturarv åt kommande generationer.

Syftet med *naturreservaten* är

- att bevara biologisk mångfald
- att vårda, bevara, skydda och återställa eller nyskapa naturmiljöer
- att tillgodose behov av områden för det rörliga friluftslivet
- att skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Naturvårdsverket ansvarar för tillsyns- och skötselvägledning av naturreservaten medan den operativa tillsynen sköts av länsstyrelserna. Nationalparker bildas med stöd av miljöbalken genom beslut av riksdag och regering. Genom miljömålspropositionen har riksdagen fastställt målet att skydda 900 000 ha produktiv skogsmark (prop. 2000/01: 130). Av detta är det tänkt att 500 000 ha ska skyddas frivilligt av markägaren och 400 000 ha ska områdesskyddas enligt miljöbalken (1998:808, 7 kap). Målet är att skapa ytterligare 320 000 ha naturreservat till år 2010.

De olika markåtkomstmetoder som myndigheterna har för att skapa dessa naturreservat är inköp av mark eller intrångsersättning. Naturvårdsverket har i uppdrag att köpa in marken.

Markinnehav och skötsel

Naturvårdsverket förvaltade 1,2 miljoner ha år 2000. Av detta var 388 278 ha produktiv skogsmark. Stora arealer lämnas för fri utveckling. Skötseln innebär att markera reservaten, hålla rågångar och stigar öppna. Ibland uppförs också rastplatser, vindskydd, toaletter, övernattningsstugor och parkeringsplatser. Informationsskyltar, Naturrum och annan information är också en uppgift för den som sköter marken.

Marker som inte lämnas för fri utveckling har någon form av skötsel. Detta gäller oftast odlingsmarker. Det kan vara avverkning i syfte att gynna speciella arter, betning av djur eller ängsslätter för att behålla biologisk mångfald. Även på dessa marker iordningställs rastplatser m.m. för att gynna friluftsliv och rekreation. Avgifter för service kan tas ut enligt förordningen om betalnings- och medelsförvaltning (1994:14) men får i så fall endast täcka kostnaderna.

Markinnehav Naturvårdsverket – total landareal 1,2 miljoner ha (år 2000)

Produktiv skogsmark	388 278 ha	
Brukad skogsmark	0 ha	
Ej brukad skogsmark	388 278 ha	(100 %)
Nationalparker	116 434 ha	(30 %)
Naturreservat	185 525 ha	(48 %)
Markinköp för reservatsbildning	86 319 ha	(22 %)

Skötsel av nationalparker och naturreservat bekostas, med undantag av kommunala reservat, med statliga medel. Naturvårdsverket fördelar skötselmedel till länsstyrelserna. Förutom de bidrag som redovisas i tabellen på sidan 147 anslås medel från länsstyrelsens egen budget, för t.ex. administration. Andra inkomstkällor kan vara arbetsmarknadspengar, EU-bidrag och bidrag från fonder eller kommuner. Merparten av skötselbudgeten utgörs av bidrag från Naturvårdsverket.

Länsstyrelserna äskar medel från Naturvårdsverket som därefter gör en prioritering. Länsstyrelserna rekviderar pengar två gånger per år och redovisar vid årets slut hur de använts. Länsstyrelserna ska också följa upp och utvärdera naturvårdsnyttan av utförd skötsel för varje enskilt objekt (Allmänna råd 90:8).

Naturvårdsverket utvärderar slutligen skötselanslaget och anordnar årliga konferenser och utbildningar med länsstyrelserna om både skydd och skötsel.

Fjällnheten, som underhåller leder, broar och Naturvårdsverkets stugor i fjällregionen, är lokaliserad till länsstyrelsen i Norrbotten. Fjällnhetens verksamhet finansieras direkt via det statliga anslaget till länsstyrelsen.

Redovisning av skötselmedel för år 2000

Typ av skötsel	Miljoner kr	Procent
Löpande årlig skötsel	15,5	17,7
Betes- och slåtteransättningar	3,7	4,2
Restaureringar, t.ex. av betesmark	11,2	12,8
Utmärkning av gränser	0,6	0,7
Friluftsliv, inklusive renhållning, leder och information	14,5	16,5
Byggnader och fastighetskostnader	7,1	8,1
Personal och tillsynskostnader	16,2	18,5
Administration	8,1	9,2
Uppföljning och utvärdering	2,2	2,5
Bidrag till kommuner, stiftelser m.fl.	1,5	1,7
Fjällleder	7,1	8,1
Summa kostnader	87,7	100,0

Källa: Naturvårdsverket Dnr 318-135-01

Markförvärv

Naturvårdsverket gör i samarbete med länsstyrelserna en prioritering av vilka områden som ska naturskyddas. En beskrivning görs för varje område som ska skyddas som reservat. Alla länsstyrelser redovisar årligen till Naturvårdsverket hur långt de kommit i arbetet med att bilda reservat. De gör också en prioriteringslista för de kommande budgetåren.

Naturvårdsverket gör treåriga investeringsplaner enligt de principer som lagts fast i "Naturvårdsplan för Sverige". Naturvårdsverket har

ramavtal med oberoende konsulter dels för värdering av marker för intrångsersättning eller för köp och dels för förhandling med markägare. Principen är att värdering och förhandling inte får utföras av samma person.

Det statliga naturskyddet sker för närvarande till 70 procent via markinköp och till 25 procent via intrångsersättning. Naturvårdsverket genomför köpen och godkänner länsstyrelsernas överenskommelser med markägaren om intrångsersättning. Fem procent av markanslaget används som bidrag till kommuner, landsting och stiftelser för förvärv av mark som ska skyddas som naturreservat.

År 2000 förvärvade Naturvårdsverket mark eller godkände intrångsersättningsavtal för 197 områden som ska naturskyddas. Köpen och intrångsersättningsavtalen omfattade 21 585 ha mark varav 10 425 ha skogsmark. Kostnaden för markinköpen detta år var 345 miljoner kr. Skyddstakten, både när det gäller markåtkomsten genom köp och intrångsersättningsavtal och när det gäller beslut om bildande av naturreservat, har hittills varit för låg för att kunna nå upp till de tidigare beskrivna miljökvalitetsmålen. Om det vittnar både Naturvårdsverkets redovisning till regeringen (Dnr. M1999/15551) och Naturskyddsföreningens rapport "År skogen skyddad om 10 år?" (SNF, april 2001).

Personal

Det har varit svårt att få en detaljerad redovisning över antalet personer som arbetar med skydd och skötsel av naturskyddade marker både på Naturvårdsverket och på länsstyrelserna. Det beror på att arbetet för flertalet är integrerat med andra arbetsuppgifter och att åtskillnaden i redovisning av antal arbetstimmar inte har delgetts utredningen.

Bedömningen är dock att det totalt på Naturvårdsverket handlar om ca 40–50 personer som arbetar med strategier och riktlinjer för urval, prioriteringar, markåtkomstfrågor, fördelning av skötselmedel och liknande uppgifter. Därtill kommer ett 50-tal konsulter, som motsvarar ca 20 helårsarbetskrafter, som värderar marker och hjälper länsstyrelserna att förhandla. På länsstyrelserna uppskattas antalet anställda som arbetar med naturreservatsbildning samt administration till ett hundratal personer. Länsstyrelsernas tillsyn av reservaten liksom Naturvårdsverkets arbete med tillsynsvägledning och skötselvägledning är inte inräknat.

12.8 AB Göta kanalbolag

AB Göta kanalbolag bildades 1810 och skogsmarken har funnits i bolagets ägo sedan dess. Markinnehavet är beläget inom Töreboda och Laxå kommuner i området mellan Vänern och Vättern i norra Västergötland. Syftet med markinnehavet är att säkra virkesråvara för byggnation och underhåll av kanalen. Under årens lopp har bolaget haft både privata och statliga ägare. Verksamheten inom bolaget omfattar bl.a. drift och underhåll av kanalen och slussar samt viss fastighetsförvaltning.

Den kommersiella sjöfarten upphörde på 1950-talet och i dag trafikerar kanalen enbart av fritidsbåtar och speciella kanalkryssningar.

Förvaltarens uppdrag

AB Göta kanalbolag är sedan 1992 ett av staten direkt helägt bolag som har till uppgift att med hög kvalitet och stor hänsyn till miljö och natur bevara och utveckla Göta kanal som landets största kulturhistoriska byggnadsverk. AB Göta kanalbolag ska dessutom erbjuda så många som möjligt tillgång till rekreation och ett aktivt friluftsliv på kanalen och i dess omgivningar.

I samband med bolagiseringen av Domänverket (prop. 1991/92:134, bet. 1991/92:NU33, rskr. 1991/92:351) bestämdes att Göta kanal skulle kvarstå i statlig ägo och att det var en statlig angelägenhet att rusta och driva kanalen så att dess värde som kulturhistoriskt byggnadsverk och attraktivt turistmål kunde upprätthållas. Vidare beslutades att staten skulle äga AB Göta kanalbolag och att kanalbolaget och kanalfastigheten skulle vara en sammanhållen enhet. Finansieringen av kanalens upprustning skulle ske via statsmakternas försorg.

Riksdagen fattade även beslut om att AB Göta kanalbolags skogsmark skulle överföras till Domän AB på affärsmässiga villkor. Men innan överföringen hann äga rum föreslogs i prop. 1993/94:100 Bil. 13 att skogsmarken skulle kvarstå i AB Göta kanalbolags ägo. Orsaken till det var att marken har utgjort en tillgång i bolaget ändå sedan starten 1810 och att avkastningen från skogen ger ett årligt bidrag till driften av kanalen med ett par miljoner kronor. Näringsutskottet tillstyrkte (bet. 1993/94:NU16) och riksdagen beslutade i enlighet med förslaget (rskr. 1993/94:224).

Miljöcertifiering

AB Göta kanalbolags skogsbruk är certifierat enligt FSC-standard under AssiDomän AB:s paraplycertifikat. Bolaget har fastställt såväl ett antal verksamhetsmål som miljömål. För skogsägandet finns en långsiktig målsättning utarbetad. Den omfattar virkesproduktion, naturvårdsmål, skogsinnehavets arrondering, relationer till allmänheten, produktion, uttag av specialvirke och ekonomisk avkastning.

Skogsförvaltningen

AB Göta kanalbolag har totalt 24 anställda, varav en deltidsanställd skogsförvaltare som är ansvarig för skogsförvaltningen. Skogsförvaltaren ansvarar för det skogliga registret, planeringen och kontakterna med jaktarrendatorerna.

All skogsvård handlas upp av entreprenörer. Uppföljningen av t.ex. plantering görs dock av skogsförvaltaren. Även avverkningar är utlagda på entreprenad. AB Göta kanalbolag har 3-åriga avtal med entreprenörerna, som i sin tur har hängavtal med AssiDomän AB vilket garanterar avsättning för virket.

Skogsförvaltaren ansvarar även för utsyning av virke till AB Göta kanalbolags egna byggnationer. Virket sågas vid en mindre såg. Bolaget har ett eget snickeri för restaureringsarbeten, bl.a. tillverkas där tidstypiska möbler till de restaurerade byggnaderna.

Markinnehavet

Skogen har under tidigare perioder bidragit med rörelsekapital för driften av kanalen, något som har påverkat skogstillståndet, som i dag kvalitetsmässigt kan betecknas som ordinärt. Den produktiva skogsmarkens taxeringsvärde uppgick år 2000 till 53,6 miljoner kr.

Markinnehav AB Göta kanalbolag – 4 072 total areal

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	3 613 ha	
Brukad skogsmark	3 388 ha	(94 %)
Ej brukad skogsmark	225 ha	(6 %)
Naturreservat	12 ha	(0,3 %)
Egna avsättningar för naturvård	203 ha	(6 %)
Egna avsättningar för annat	9 ha	(0,2 %)
Virkesförråd	132 m ³ sk/ha	
Tillväxt	5,3 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	7,0 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		75 %

Skogsinnehavet utgörs i dag av en stor andel medelålders skog och ambitionen är att bestånden ska vara äldre än lägsta slutavverkningsålder innan föryngringsavverkning sker. Dagens åldersklassfördelning innebär även att skogsinnehavet om 30 år kommer att innehålla en stor andel föryngringsavverkningsbar skog.

Den areal som avsatts för naturvård omfattar bl.a. 36 ha nyckelbiotoper, 12 ha naturreservat, 4 ha naturvårdsavtal och 8 ha biotopskyddsområde. De frivilliga hänsynsområdena uppgår till 191 ha.

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

Skogsbruket ska inte fungera som ett dragspel för resultatet i bolaget utan bedrivs långsiktigt för att uppfylla såväl de kultur- och naturvårdsmässiga målsättningarna som de ekonomiska.

År 2000 omsatte skogsbruket 4,5 miljoner kr brutto. Nettointäkten var ca 2,1 miljoner kr plus 240 000 kr från jaktarrenden. 73 procent (3 100 m³fub) av den totala mängden försålt timmer levererades till lokala sågverk. Totalt föryngringsavverkades 25 ha under år 2000.

I de analyser av effektiviteten i statlig skogsförvaltning som utredningen låtit göra framgår att AB Göta kanalbolag, liksom de övriga statliga förvaltarna, totalt sett har högre kostnader för skogsbruket på

egen skog än jämförelsematerialet. Det som drar upp kostnadsbilden för AB Göta kanalbolag är de höga drivningskostnaderna, dvs. kostnader för avverkningsverksamheten som bl.a. omfattar gallring och slutavverkning. Däremot är bolaget klart effektivare när det gäller skogsvård, övrigt och administration än det privata storskogsbruket. De höga drivningskostnaderna kan förklaras av att bolaget år 2000 i princip enbart utfört gallring och bolagets kostnader för gallring ligger väl i nivå med storskogsbrukets.

AB Göta kanalbolag fick jämförelsevis sämre betalt för sitt virke än storskogsbruket. Sammantaget ger det virkespriser som ligger 8–22 procent under genomsnittet för marknaden. Det låga timmerpriset är logiskt med tanke på att timret härrör från gallring och att den låga andelen björk jämfört med andra lövträd drar ner massavedspriset.

Sedan 1992 har AB Göta kanalbolag årligen fått 15 miljoner kr i bidrag från staten för upprustning och drift av kanalen. Kanaldriften gav ca 7 miljoner kr i bruttointäkter och fastighetsförvaltningen gav ytterligare ca 7 miljoner kr brutto. För år 2001 beräknas omsättningen till 42 miljoner kr.

Hänsyn till andra ändamål än skogsbruk

Göta kanal och dess omland har i dag ca 2,5 miljoner besökare per år. Utgångspunkten för verksamheten i AB Göta kanalbolag är att kanalen och dess omgivning är ett upplevelseområde för en rad olika former av aktiviteter. Detta innebär att olika typer av anläggningar ställs i ordning för besökarna, t.ex. grillplatser, torrdass, vindskydd och båtramper.

För att bidra till en ökad upplevelse är AB Göta kanalbolags policy att återgå till ursprungskonstruktioner vid reparationer och underhåll på alla anläggningar och även att så långt möjligt återskapa de ursprungliga miljöerna. Målsättningen är att genom anpassad skötsel vara självförsörjande på specialvirke till restaureringen av slussportar och ledverk.

Ett led i återställningsarbetet är att all öppen mark ska betas för att inte förbuskas. År 1 (år 2001) uppgick materialkostnaden för nödvändig stängsling till ca 250 000 kr. I Västergötland har AB Göta kanalbolag arrenderat ut merparten av betet. Målsättningen är att betesverksamheten ska bära sina egna kostnader.

Ett annat led i återställningsarbetet är det påbörjade projektet att återskapa den allé som en gång fanns utmed Göta kanal. Projektet be-

räknas pågå i 10 år och hittills har 200 träd planterats till en kostnad av 2 000 kr per träd.

95 procent av AB Göta kanalbolags skogsbilvägar hålls öppna för allmänheten. För att förhindra inbrott i fritidsbåtar och stugor är en del vägar bommade på begäran av båtklubbar och stugägare.

Sedan år 2001 finns en naturvärdesinventering av skogsmarken.

I den gröna skogsbruksplanen är arealen målklassad enligt följande:

Målklass	Areal
NO	197,3 ha (5,5 %)
NS	59,1 ha (1,6 %)
PF	181,8 ha (5,0 %)
PG	3 168,7 ha (87,9 %)
Totalt	3 607 ha (100 %)

Det på utredningens uppdrag utförda ekologiska bokslutet för år 2001 visar att nivån på ståndortsanpassningen vid avverkningslag på 5,0 (betygsskala 1–5). Den hänsyn som tagits till naturvård respektive till vattendrag och växtlighet kring vattendrag hade båda betyget 4,5. Underlaget omfattar dock endast två föryngringsavverkningslag på sammanlagt 2,3 ha med en avverkad volym på i snitt 368 m³sk/ha.

12.9 Akademiska Hus AB

Akademiska Hus AB äger huvuddelen av universitetens och högskolornas lokaler. De sju helägda dotterbolagen äger och förvaltar fastigheter på respektive lokaliseringssort.

Den skogsmark som tillhör Akademiska Hus AB är belägen i anslutning till Mitthögskolans lokaler i Bispgården, Ragunda kommun. Sveriges lantbruksuniversitet bedrev tidigare utbildning för skogstekniker i Bispgården. I samband med rationaliseringar i början av 1990-talet lades utbildningen ner och lokalerna övertogs av Mitthögskolan.

År 1996 sålde Civitas Holding AB sitt bolag Vasajorden AB till Akademiska Hus AB. Orsaken till försäljningen var att Vasakronan

AB, som ägs av Civitas Holding AB, ville renodla sin inriktning på förvaltning av kommersiella fastigheter i Stockholmsområdet.

I Vasajorden AB ingick marken kring Mitthögskolans filial i Bispgården. Marken ägdes tidigare av Domänverket och tanken var att skogsmarken skulle övergå till AssiDomän AB vid bolagiseringen av Domänverket och att skolan med tillhörande tomtmark skulle kvarligga i statlig ägo. Men vid bolagiseringen av Domänverket och ombildandet av Kungliga Byggnadsstyrelsen överfördes marken i Bispgården till både AssiDomän AB och Vasajorden AB, s.k. tvesalu. Innan någon rättelse hade förhandlats fram såldes Vasajorden AB och då övergick ägandet i sin helhet till Akademiska Hus AB.

I prop. 1991/92:44 om ombildningen av Byggnadsstyrelsen angavs att med hänsyn till särarten hos de fastigheter som upplåts till universitet och högskolor borde dessa samlas i ett särskilt dotterbolag till den statliga fastighetskoncernen. I prop. 1992/ 93:37 om ny organisation av statens fastigheter hade tankegångarna utvecklats och universitets- och högskolefastigheterna föreslogs nu ligga i en egen fastighetskoncern med lokala dotterbolag på respektive utbildningsort.

Förvaltarens uppdrag

Akademiska Hus AB ska enligt bolagsordningen äga och förvalta fast egendom och bedriva byggnadsverksamhet och byggnadsadministration och därmed förenlig verksamhet. Skogsbruk nämns inte specifikt i bolagsordningen men kan ingå i förvaltningen av fast egendom.

Miljöcertifiering

Akademiska Hus AB har en miljöpolicy som gäller hela verksamheten och fastighetsinnehavet. Markinnehavet är dock inte certifierat enligt någon standard och det finns heller inga planer på certifiering.

Skogsförvaltningen

Organisatoriskt ligger ansvaret för marken i Bispgården hos Akademiska Hus i Norr AB. Skogssällskapet har gjort en skogsbruksplan för markinnehavet, men det finns ännu inte något uppdragsavtal tecknat. För närvarande finns ett muntligt avtal med forskarna på Mitthögskolan om att de kan använda skogen i Bispgården för forskning och undervisning.

Markinnehavet

Av den totala arealen 487 ha utgör 86 procent produktiv skogsmark – resten är i huvudsak skogsimpediment. En tomt på ca 2 ha där skolbyggnaderna är belägna ingår också. Taxeringsvärdet har inte uppgivits.

Markinnehav Akademiska Hus AB (Bispgården) – total areal 487 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark (414 ha).

Produktiv skogsmark	418 ha	
Brukad skogsmark	414 ha	(99 %)
Ej brukad skogsmark	3,5 ha	(1 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	3,5 ha	(1 %)
Egna avsättningar för annat	0 ha	
Virkesförråd	118 m ³ sk/ha	
Tillväxt	3,4 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	4,1 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		77 %

Den för naturvård avsatta arealen består av ett område med höga naturvärden och en nyckelbiotop.

Om de avverkningsplaner som finns föreslagna i skogsbruksplanen genomförs kommer 77 procent av tillväxten att avverkas.

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

Akademiska Hus AB har inte avverkat mark sedan 1996, utan har anpassat sig efter hyresgästens behov för undervisning och forskning. Enligt skogsbruksplanen finns ett avverkningsbehov framöver.

För skogsmarken i Bispgården finns inget specifikt avkastningskrav.

Hänsyn till andra ändamål än skogsbruk

Den brukade arealen skogsmark har målklassats enligt SVS:s system i Gröna skogsbruksplaner:

Målklass	Areal
NO	2,8 ha (0,7 %)
NS	0,7 ha (0,2 %)
PF	0 ha (-)
PG	414 ha (99,2 %)
Totalt	418 ha

Marken är en resurs för den skogsutbildning som Mitthögskolan bedriver i Bispgården. Så var även fallet då marken tillhörde Domänverket, senare AssiDomän AB, och Sveriges lantbruksuniversitet bedrev undervisning där. Eftersom det är en tillämplig utbildning är det nödvändigt med tillgång på skogsmark för fältundervisningen. Eleverna utnyttjar också marken under sin fritid, bl.a. för jakt. Utöver de krav som skogsvårdslagen och miljöbalken ställer, tas inga speciella hänsyn i skogsbruket till naturvård, friluftsliv eller rennäring.

Mitthögskolan har beslutat att från och med hösten 2003 lägga ner sin verksamhet i Bispgården. Ragunda kommun har i det läget sökt och beviljats EU-bidrag, s.k. Mål 1-medel, för att bedriva forskning och undervisning inom skog och skogsbruk i Akademiska Hus AB:s anläggning. En del av marken är tänkt att användas som försöks- och undervisningsområde i en forskningspark som kommunen inrättat.

12.10 Loussavaara-Kiirunavaara AB (LKAB)

Loussavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) är helägt av svenska staten. Företaget producerar högförädlade järnmalmprodukter och är en av världens största pelletsleverantörer. Råvaran kommer från de egna gruvorna i Kiruna och Malmberget.

Markinnehavet är samlat kring gruvorna i Kiruna (Kiirunavaara, Loussavaara och Toullavaara), Malmberget och Svappavaara. Omgivande mark förvaltas i Kiruna av Fastighetsverket FD Skog och i Malmberget och Svappavaara av Sveaskog AB.

Under 1970- och 1980-talen avyttrade LKAB de fastigheter som bedömdes sakna betydelse för den framtida gruvdriften. LKAB äger endast en liten del av den mark i Kiruna där man i dag bedriver gruvdrift. Resten arrenderar LKAB av Statens fastighetsverk. I Malmberget och Svappavaara äger däremot LKAB all den mark man använder för sin gruvbrytnings- och förädlingsverksamhet.

Förvaltarens uppdrag

LKAB:s bolagsordning innehåller inga riktlinjer för förvaltningen av skogsmarken. Den kan därför anses vara helt underordnad bolagets gruvdrift och förädlingsverksamhet.

Miljöcertifiering

LKAB har en miljöpolicy, som omfattar både inre och yttre miljö. Program finns även för miljökonsekvensbeskrivningar, utsläppskontroll etc.

Skogsförvaltningen

LKAB förvaltar skogsmark i Kiruna och Gällivare kommuner. Skogsmarken är i sin helhet avsatt för annat ändamål än skogsbruk – i det här fallet för gruvdrift, s.k. utmål. Skogsmarken administreras tillsammans med övriga markfrågor.

Markinnehavet

Den produktiva skogsmarkens taxeringsvärde uppgick år 2000 till 6, 6 miljoner kr.

Skogen används bl.a. som skyddsskog (Kiruna) för att förhindra splittr till angränsande mark och är därför inte lämpad för skogsbruk.

Markinnehav LKAB – total areal 1 306 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen.

Produktiv skogsmark	994 ha	
Brukad skogsmark	0 ha	
Ej brukad skogsmark	994 ha	(100 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	0 ha	
Egna avsättningar för annat	994 ha	(100 %)
Virkesförråd	Uppgift saknas	
Tillväxt	Uppgift saknas	
Bonitet	Uppgift saknas	
Andel av tillväxten som avverkas	Uppgift saknas	

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

Det bedrivs inget regelrätt skogsbruk på marken utan det virkesuttag som sker är en följd av åtgärder som är knutna till gruvdriften, t.ex. vid vägbyggen. Eventuella avverkningslaggs ut på entreprenad. Det avvergade virket säljs lokalt.

Hänsyn till andra ändamål än skogsbruk

I Kiruna har LKAB genom avtal med kommunen upplåtit mark för fritidsverksamhet: en golfbana på det nedlagda gruvområdet i Toullavaara, en slalombacke på Loussavaara och fiskevatten i en bäck på Loussavaara-området.

12.11 Luftfartsverket

Luftfartsverket (LFV) är central förvaltningsmyndighet för den civila flygtrafiken och har ett sektorsansvar för denna verksamhet. Det innebär bl.a. att Luftfartsverket ansvarar för och driver de civila statliga flygplatserna.

Grunden till innehavet vid Arlanda var förvärvet av egendomarna Altuna och Kolsta på 1950-talet. Allteftersom verksamheten har växt har ytterligare förvärv gjorts. Förvärven sker genom expropriation och inför en eventuell utbyggnad med en 4:e landningsbana är det aktuellt med nya förvärv. Luftfartsverkets markinnehav består i dag av två fastigheter vid Arlanda flygplats.

Innehavet vid Landvetters flygplats ägs av ett holdingbolag till Luftfartsverket, Göteborg-Landvetter flygplatsfastigheter AB. Innehavet består av en fastighet vid Landvetters flygplats i Härryda kommun och omfattar totalt ca 1 000 ha mark, varav ca 750 ha skog. Förvärvet av Göteborg-Landvetter flygplatsfastigheter AB skedde i början av år 2001 varför markinnehavet inte vidare behandlas i den här beskrivningen.

Förvaltarens uppdrag

I myndighetsinstruktionen för Luftfartsverket (1988:78) anges att verkets uppgifter bl.a. är att ansvara för drift och utveckling av statens civila flygplatser och att svara för skydd mot föroreningar och annan miljöpåverkan från den civila luftfarten. Syftet med den skogsmark som förvaltas av Luftfartsverket är att tillgodose de miljökrav som ställs på flygverksamheten. Skogsbruket är därför helt underställt Luftfartsverkets behov.

Miljöcertifiering

Skogsinnehavet vid Arlanda genomgår just nu en FSC-certifiering under Skogssällskapets paraplycertifikat.

Skogsförvaltningen

Centralt inom Luftfartsverket sorterar fastighetsfrågor under juridiska sekretariatet på huvudkontoret i Norrköping. Några speciella tjänster för skogsbruket finns inte.

Ansvar för skogsförvaltningen på Luftfartsverket Arlanda ligger ytterst på flygplatschefen. Organisatoriskt lyder skogsfrågorna under platschefen på Markanläggning Arlanda.

Skogsförvaltningen sköts på entreprenad av Skogssällskapet eftersom Luftfartsverket bedömt att skogsbrukets omfattning inte ger underlag för en heltidstjänst.

Skogssällskapet har till uppgift att bedriva ett rationellt skogsbruk med hög miljöprofil utifrån de villkor som luftfartsverksamheten ställer. Avtalet skrivs på två år med option på ett tredje år. Detta upplevs vara en för kort period och önskemålet från Markanläggning Arlanda är avtalsperioder på fem år.

Markinnehavet

Skogen runt Arlanda fungerar som en barriär för buller och luftföroreningar, men även som en säkerhetszon, framförallt i landnings- och startbanornas förlängning. Skogsinnehavet omfattar 1 613 ha produktiv skogsmark varav 133 ha har avsatts för naturvårdsändamål. Taxeringsvärdet har inte redovisats.

Markinnehav Luftfartsverket (Arlanda) – total areal 3 021 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark (1 613 ha).

Produktiv skogsmark	1 613 ha	
Brukad skogsmark	1 261 ha	(78 %)
Ej brukad skogsmark	353 ha	(22 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	133 ha	(8 %)
Egna avsättningar för annat	220 ha	(14 %)
Virkesförråd	113 m ³ sk/ha	
Tillväxt	5,3 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	6,2 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		86 %

Övriga avsättningar uppgår till 220 ha fördelat på 20 ha till en motorcrossbana (f.d. täktmark) och 200 ha av hänsyn till luftfarten. En ny bergtäkt för eget bruk håller på att tas upp, vilken som mest kommer att omfatta 33 ha.

Fördelningen mellan trädslagen är i dag 80 procent barrträd och 20 procent löv. Målet är att öka andelen lövträd till 40 procent. En annan målsättning är att öka andelen äldre skog för att få en jämnare åldersklassfördelning.

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

År 2000 var avverkningsvolymen 10 000 m³fub och intäkterna uppgick till ca 3 miljoner kr brutto. Kostnaderna uppgick till ca 1,5 miljoner kr och återstoden, 1,5 miljoner kr, inlevererades till Luftfartsverket Division Arlanda.

Utifrån tillväxtpotential, åtgärder enligt skogsbruksplanen och övriga målsättningar med skogsbruket har Luftfartsverket målsättningen att skogen långsiktigt ska generera en årlig intäkt på ca 1 miljon kr och ett netto på 500 000 kr.

Omfattningen av de mark- och utbyggnadsprojekt som pågår medför att avverkningsvolymerna skiljer sig ganska mycket mellan olika år. För år 2001 budgeterades en avverkningsvolym på 12 000 m³fub och en intäkt på 3,6 miljoner kr brutto, vilket genererade ett netto på ca 1,1 miljoner kr. För år 2002 är den budgeterade bruttointäkten betydligt lägre: 1,1 miljoner kr.

År 2000 såldes 80 procent av det avverkade sågtimret till lokala sågverk. Av den avverkade arealen var 25 ha föryngringsavverkning.

Hänsyn till andra ändamål än skogsbruk

Av de 133 ha som avsatts till naturvårdsändamål har 125 ha avsatts till frivilliga hänsynsområden (lövskog lämnat till fri utveckling) och 7 ha till egna reservat.

Skogsinnehavet är målklassat enligt SVS:s system i Gröna skogsbruksplaner:

Målklass	Areal
NO	92,2 ha (5,7 %)
NS	40,5 ha (2,5 %)
PF	7,7 ha (0,5 %)
PG	1 473 ha (91,3 %)
Totalt	1 613,4 ha

Ett f.d. grustag har under 22 år gratis upplåtits för en motocrossbana. Det finns även en bana för terränglöpning, som tidigare användes av personalen, men som i dag ligger för fåfot. Man upplåter även mark för terrängkörning till olika föreningar. Jakten är utarrenderad och de som jagar på marken har även ansvar för att bedriva skydds jakt inom området. Ungefär en fjärdedel vägarna är tillgängliga för allmänheten under större delen av året.

12.12 Skogsvårdsorganisationen (SVO)

Skogsvårdsorganisationen (SVO) omfattar Skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna. Skogsvårdsstyrelserna är elva till antalet och utgör skogsvårdsorganisationens regionala organisation. Skogsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet med sektorsansvar för att implementera den antagna skogspolitiken och se till att dess mål och ambitioner uppnås. Skogsstyrelsen är chefsmyndighet för skogsvårdsstyrelserna.

Skogsvårdsorganisationens skogsfastigheter är i huvudsak tidigare skogsvårdsgårdar inriktade på utbildning. Förvaltare är Skogsstyrelsen men brukandet och skötseln ligger hos skogsvårdsstyrelserna.

Skogsvårdsstyrelserna köpte eller fick genom donationer under perioden 1904–1980 olika skogsfastigheter. Syftet med ägandet har främst varit att informera och undervisa om skogsbruk genom praktiska övningar och demonstrationsytor, men också bedriva skoglig försöksverksamhet både genom egen försorg och som markvärd åt universitet och forskningsinstitutioner. I princip är därför skogsbruket underställt verksamhetens övriga behov. Inte sällan har fastigheterna tidigare fungerat som skogsvårdsgårdar, skogsbruksskolor etc.

Skogsvårdsstyrelserna tillkom 1905 och var från början självständiga enheter som offentligrättsliga organ med statlig överinsyn och med bidrag från staten för sin verksamhet. Verksamheten reglerades i lagen om skogsvårdsstyrelserna. Skogsstyrelsen tillkom i början av 1940-talet som en central myndighet på skogsområdet, bl.a. för att ha tillsyn över skogsvårdsstyrelserna. År 1981 förstatligades skogsvårdsstyrelserna (prop.1980/81:136, bet. 1980/81:JoU25, rskr. 1980/81:295) med skogsstyrelsen som chefsmyndighet. I början av 1990-talet genomgick skogsvårdsorganisationen en genomgripande förändring och rationalisering. I stället för en skogsvårdsstyrelse per län bildades genom sammanslagningar elva regioner (prop.1992/93:226?).

Förvaltarens uppdrag

Skogsvårdsorganisationen ska verka för att landets skogar förvaltas så att de av staten beslutade målen för skogspolitiken kan uppnås (SFS 1995:1335). Vidare ska skogsvårdsorganisationen särskilt

- verka för att skogen och skogsmarken nyttjas effektivt och ansvarsfullt för en uthålligt god avkastning
- verka för biologisk mångfald och en rik och varierad kulturmiljö enligt sitt sektorsansvar och i samråd med de myndigheter som ansvarar för naturvård och kulturmiljövård
- vara tillsynsmyndighet för skogsvårdslagen (1979:429) och de föreskrifter som meddelats med stöd i lagen så att de efterlevs
- medverka i frågor om hushållning med naturresurser
- medverka i den yttre rationaliseringen av skogsfastigheter
- medverka i den regionalpolitiska planeringen
- informera om landets skogar och skogsbruk.

Skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna får ta ut ersättning för tjänster, varor, utbildning, rådgivning, information och övrig verksamhet som är förenlig med organisationens uppgifter.

Skogsstyrelsen ska särskilt

- leda och samordna de statliga åtgärderna på skogsbrukets område
- vara huvudman för skogsvårdsstyrelserna, dvs. ange mål och riktlinjer för verksamheten och tillika följa upp och utvärdera den
- ta fram statistik och underlag till nytta för skogsbruket och samhällets och näringslivets planering med anknytning till skogsbruk
- verka för att skogen skyddas mot skador av luftföroreningar, djur och sjukdomar
- vidta åtgärder för att bevara den ärftliga variationen hos de inhemska skogsträden
- verka för utveckling och tillämpning av skogsbruksmetoder anpassade till de naturgivna förutsättningarna
- verka för en långsiktig och god försörjning med skogsodlingsmaterial
- medverka i bevakningen av internationella skogsfrågor
- ha tillsyn över virkesmätningen
- förvalta skogsvårdsorganisationens fasta egendomar och andra tillgångar.

Skogsvårdsstyrelserna ska särskilt

- följa skogsbrukets utveckling och vidta eller föreslå lämpliga åtgärder för att främja skogsnäringen
- bedriva rådgivning och informera för att främja ett rationellt skogsbruk och biologisk mångfald
- besluta om statligt stöd till skogsbruket
- i möjligaste mån vara andra myndigheter behjälplig inom skogsbruksområdet
- i den mån det finns resurser, utföra tjänster åt skogsägare som bidrar till en hållbar utveckling av skogen.

Markinnehavet ska ge en rimlig avkastning till ägaren men det finns inget definierat avkastningskrav.

Miljöcertifiering

Skötseln av skogsinnehavet utförs enligt SVS Gröna skogsbruksplan och i enlighet med skogsvårdsorganisationens miljöpolicy. Certifiering enligt ISO 14001 pågår eller har just avslutats på i princip hela innehavet. Det sammanlagda taxeringsvärdet uppgick år 2000 till 69 miljoner kr för den produktiva skogsmarken.

Skogsförvaltningen

Skogsvårdsorganisationen förvaltar totalt 5 083 ha produktiv skogsmark över hela landet fördelat på nio olika skogsvårdsstyrelser:

SVS Västerbotten	658 ha
SVS Mellannorrland	1 267 ha
SVS Dalarna-Gävleborg	1 176 ha
SVS Värmland-Örebro	339 ha
SVS Västra Götaland	14 ha
SVS Östra Götaland	328 ha
SVS Jönköping-Kronoberg	363 ha
SVS Södra Götaland	680 ha
SVS Gotland	258 ha

Det är endast en liten del av den ansvariga personalens arbetstid som ägnas åt skogsförvaltningen.

Markinnehavet

Skogsmarken utgörs i huvudsak av ordinär skog, om än med en högre frekvens av höga naturvärden.

Markinnehav Skogsstyrelsen – total areal 6 384 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	5 435 ha	
Brukad areal	4 809 ha	(88 %)
Ej brukad areal	626 ha	(12 %)
Naturreservat	168 ha	(3 %)
Egna avsättningar för naturvård	572 ha	(11 %)
Egna avsättningar för annat	39 ha	(1 %)
Virkesförråd	138 m ³ sk/ha	
Tillväxt	5,1 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	5,8 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

Arealen nyckelbiotoper uppgår till 136 ha produktiv skogsmark.

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

Det primära syftet med markinnehavet är inte ett kommersiellt skogsbruk. Det är därför svårt att jämföra kostnader och intäkter för skogsårdsstyrelsernas skogliga åtgärder med övriga skogliga aktörer.

År 2000 avverkades ca 17 600 m³fub, inklusive försålda avverkningsrätter.

Hänsyn till andra ändamål än skogsbruk

På utredningens uppdrag har ett ekologiskt bokslut upprättats för skogsårdsorganisationens avverkningar under år 2001. Urvalet omfattar totalt 12 ha fördelat på fem förnygringsavverkningar. Medelstorleken på avverkningen är 2,4 ha och uttagen virkesvolym är i snitt 282 m³sk/ha. Den utförda ståndortsanpassningen håller en hög nivå med medelbetyget 4,8 (betygsskala 1–5). Naturvårdshänsyn har med-

elbetyget 4,2 och hänsyn till vattendrag och växtlighet kring vattendrag har medelbetyget 5,0.

Skogsvårdsstyrelserna har vidtagit åtgärder för att gynna det rörliga friluftslivet och har t.ex. ställt i ordning vandringsleder, vindskydd, grillplatser, bryggor, informationsskyltar och informationstavlor. De anordnar även "Skogens Dag" för allmänheten.

Redovisning av varje skogsvårdsstyrelses skogsinnehav

SVS Västerbotten

Fastigheten är belägen i Umeå kommun och omfattar 658 ha produktiv skogsmark. År 2000 var taxeringsvärdet för den produktiva skogsmarken 7,2 miljoner kr.

Markinnehav SVS Västerbotten – total areal 823 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	658 ha	
Brukad skogsmark	575 ha	(87 %)
Ej brukad skogsmark	83 ha	(13 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	83 ha	(13 %)
Egna avsättningar för annat	0 ha	
Virkesförråd	142 m ³ sk/ha	
Tillväxt	4,2 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	4,1 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

Sveriges lantbruksuniversitet och grundskolan använder fastigheten för undervisning. Marken nyttjas även för rekreation och friluftsliv. Skogsbilvägarna på fastigheten är öppna för allmänheten.

SVS Mellannorrland

Innehavet består av fem fastigheter i Västernorrlands och i Jämtland och Härjedalens län. Fastigheterna används i utbildnings- och rådgivningssyfte, t.ex. inom kampanjerna ”Rikare Skog” och ”Grönare Skog”, men de fungerar även som demonstrationsfastigheter för skogsdagrar och liknande aktiviteter. Taxeringsvärdet för den produktiva skogsmarken var 8 miljoner kr år 2000.

Markinnehav SVS Mellannorrland – total areal 1 438 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsareal. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	1 267 ha	
Brukad skogsmark	1 155 ha	(91 %)
Ej brukad skogsmark	112 ha	(9 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	107 ha	(8 %)
Egna avsättningar för annat	5 ha	(0,4 %)
Virkesförråd	131 m ³ sk/ha	
Tillväxt	4,3 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	4,6 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

I den areal som avsatts för naturvård ingår 37 ha nyckelbiotoper. Tre av de fem fastigheterna hade år 2000 Grön skogsbruksplan och den fjärde fick under år 2001. Totalt är 48 ha klassat som målklass NO på de tre fastigheterna. På ett par av fastigheterna finns kulturobjekt i form av fångstgropsystem och fåbodrar. Volymen död ved är 1–3 m³sk/ha på den brukade skogsmarken.

Vid avverkning och andra åtgärder på fastigheterna tas speciell hänsyn till den omfattande utbildnings- och rådgivningsverksamheten. SVS Mellannorrland uppskattar att ca 10 procent av den produktiva skogsmarksarealen undantas från normalt skogsbruk på grund av den verksamhet som SVS Mellannorrland bedriver på fastigheterna.

År 2000 föryngringsavverkade SVS Mellannorrland 45 ha och sålde allt timmer (3 000 m³sk) till lokala sågverk. Vid försäljning bjuds posterna ut till minst tre intressenter.

Arbetet med miljöcertifiering enligt ISO 14001 beräknas vara klart årsskiftet 2001/2002.

Allmänheten har tillgång till skogsbilvägarna hela året och efter skogsbruksåtgärder rensas och återställs stigar.

En av fastigheterna (produktiv skogsmark 5 ha) utgörs av enbart försöksytor där SkogForsk bedriver trädslagsförsök.

SVS Dalarna-Gävleborg

SVS Dalarna-Gävleborg är indelad i sju distrikt. Den operativa skötseln av fastigheterna utförs av distriktspersonalen, men är en mycket lite del av arbetsuppgifterna. En tjänsteman på den centrala regionsstaben ansvarar för fastigheterna.

Markinnehavet består av sju fastigheter i kommunerna Falun, Hofors, Sandviken, Gävle, Bollnäs, Ljusdal och Orsa. Fastigheterna används i utbildnings- och rådgivningssyfte. År 2000 var det sammanlagda taxeringsvärdet för den produktiva skogsmarken 13 miljoner kr.

Markinnehav SVS Dalarna-Gävleborg – total areal 1 413 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	1 176 ha	
Brukad skogsmark	1 042 ha	(89 %)
Ej brukad skogsmark	134 ha	(11 %)
Naturreservat	1 ha	(0,1 %)
Egna avsättningar för naturvård	133 ha	(11 %)
Egna avsättningar för annat	0 ha	
Virkesförråd	144 m ³ sk/ha	
Tillväxt	5,3 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	5,6 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

Egna avsättningar för naturvård (133 ha) utgörs av frivilliga hänsynsområden. Av den produktiva skogsmarken har 35 ha klassats som nyckelbiotoper.

Huvuddelen av allt virke som säljs av SVS Dalarna-Gävleborg säljs som rotposter till lokala sågverk och virkeshandlare. Under år 2000 föryngringsavverkades 16 ha. Totalt uppgick den försålta virkesvolymen till 2 050 m³fub under samma år.

SVS Dalarna-Gävleborg anlägger demonstrationsytor på fastigheterna och genomför även en del försöksverksamhet framförallt i samarbete med externa intressenter, t.ex. Sveriges lantbruksuniversitet och SkogForsk. Ingen skog undantas från brukande på grund av den pågående övriga verksamheten utan brukandet sker sida vid sida.

Alla skogsbilvägarna är öppna för allmänheten.

SVS Örebro-Värmland

Fastigheten är belägen i Karlstads kommun och används för utbildning, rådgivning, försök och rekreation. År 2000 var taxeringsvärdet 5,6 miljoner kr för den produktiva skogsmarken. Innehavet beräknas vara certifierat enligt ISO 14001 vid årsskiftet 2001/2002.

Markinnehav SVS Örebro-Värmland – total areal 355 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	339 ha	
Brukad skogsmark	241 ha	(71 %)
Ej brukad skogsmark	98 ha	(29 %)
Naturreservat	153 ha	(45 %)
Egna avsättningar för naturvård	98 ha	(29 %)
Egna avsättningar för annat	0 ha	
Virkesförråd	140 m ³ sk/ha	
Tillväxt	4,8 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	5,6 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

Södra delen av fastigheten (153 ha) ingår i naturreservatet Segerstads skärgård i Vänern. Naturreservatet är främst avsatt för att bevara förutsättningarna för ett naturnära friluftsliv samtidigt som skärgårdsområdets speciella naturvärden skyddas. Efter tillstånd får skogsbruk bedrivas inom de 153 ha, som inte omfattas av biotopskydd och/eller är klassat som NO- respektive NS-område. Den produktiva skogsmarken på fastigheten kan därför delas in i de tre kategorierna: brukad skogsmark (186 ha), brukad skogsmark med tillståndsplikt (55 ha) och ej brukad skogsmark (98 ha).

Arealen egna avsättningar för naturvård (98 ha) utgörs av 66 ha frivilliga hänsynsområden och 32 ha biotopskyddsområden, som är spridda över fastigheten även inom den del som är naturreservat. Av den produktiva skogsmarksarealen klassas 32 ha (9 procent) som nyckelbiotoper.

År 2000 föryngringsavverkades 7,1 ha och allt sågtimmer (328 m³fub) såldes till lokala sågverk.

Skogsbilvägarna är öppna för allmänheten med undantag av vägar inom ett naturreservat, som berör en del av fastigheten.

Den produktiva skogsmarken är målklassad enligt SVS:s Gröna skogsbruksplaner.

Målklass	Areal
NO	58 ha (17 %)
NS	15 ha (4 %)
PF	79 ha (23 %)
PG	187 ha (55 %)
Totalt	339 ha

SVS Västra Götaland

Innehavet är skyddat som naturreservat och ägandeförvaltningen ligger hos skogsstyrelsen, men skötselansvaret ligger för närvarande hos länsstyrelsen i Västra Götalands län. Naturreservatet är beläget i Borås kommun och omfattar totalt 16,2 ha varav 14 ha produktiv skogsmark. År 2000 var taxeringsvärdet för den produktiva skogsmarken 400 000 kr

Markinnehav SVS Västra Götaland – total areal 16 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	14 ha	
Brukad skogsmark	0 ha	
Ej brukad skogsmark	14 ha	(100 %)
Naturreservat	14 ha	(100 %)
Egna avsättningar för naturvård	0 ha	
Egna avsättningar för annat	0 ha	
Virkesförråd	Uppgift saknas	
Tillväxt	Uppgift saknas	
Bonitet	Uppgift saknas	
Andel av tillväxten som avverkas	Uppgift saknas	

SVS Östra Götaland

Fastigheterna är belägna i kommunerna Linköping och Vimmerby. På marken bedrivs försöksverksamhet, kursverksamhet och information till skogsägare och allmänhet samt fortbildning för personalen. År 2000 var taxeringsvärdet för den produktiva skogsmarken 13,2 miljoner kr.

Markinnehav SVS Östra Götaland – total areal 873 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	680 ha	
Brukad areal	615 ha	(90 %)
Ej brukad areal	65 ha	(10 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	65 ha	(10 %)
Egna avsättningar för annat	0 ha	
Virkesförråd	126 m ³ sk/ha	
Tillväxt	5,7 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	7,7 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

Fastigheten består av 680 ha produktiv skogsmark, varav 65 ha är avsatt för naturvårdsändamål. På fastigheterna finns 13 ha produktiv skogsmark som klassats som nyckelbiotop.

Den sammanlagda mängden försålt timmer under år 2000 var ca 1 898 m³fub och hela volymen såldes lokalt.

De 65 ha som avsatts för naturvårdsändamål fördelar sig på 11 ha biotopskyddsområde, 2 ha eget reservat och 52 ha frivilliga hänsynsområden. Andelen död ved är ca 2 m³sk/ha.

Den produktiva skogsmarksarealen är målklassad enligt SVS:s Gröna skogsbruksplaner.

Mälklass	Areal
NO	54 ha (8 %)
NS	16 ha (2 %)
PF	67 ha (10 %)
PG	543 ha (80 %)
Totalt	680 ha

På en av fastigheterna har staten en s.k. genbanksyta med gran. Den ingår i den skogliga genbankens klonarkiv som ska bevara det ursprungliga genetiska materialet i tall och gran.

Stigar återställs efter skogsbruksåtgärder och skogsbilvägarna är tillgängliga för allmänheten året runt.

SVS Jönköping-Kronoberg

Fastigheten är belägen i Vetlanda kommun och består av 363 ha produktiv skogsmark, varav 35 ha är avsatt som frivilliga hänsynsområden. På fastigheten finns 2,7 ha nyckelbiotoper. År 2000 var taxeringsvärdet för den produktiva skogsmarken 7,4 miljoner kr. Inriktningen på skogsbruket är virkesproduktion och naturvård. År 2002 kommer innehavet att certifieras enligt ISO 14001.

Markinnhav SVS Jönköping-Kronoberg – total areal 429 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	363 ha	
Brukad skogsmark	328 ha	(90 %)
Ej brukad skogsmark	35 ha	(10 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	35 ha	(10 %)
Egna avsättningar för annat	0 ha	
Virkesförråd	134 m ³ sk/ha	
Tillväxt	5,4 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	7,9 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

Fastigheten köptes in 1920 och fungerade först som skogsvårdsgård. Under 1960-talet bedrevs en skogsbruksskola där, men i dag är det en kurs- och konferensgård som är öppen för alla.

Under år 2000 föryngringsavverkades 6 ha.

Skogsbilvägarna på fastigheten är i sin helhet tillgängliga för allmänheten under hela året. Efter skogsbruksåtgärder rensas och återställs stigar.

Arealen är målklassad enligt SVS:s Gröna skogsbruksplaner:

Målklass	Areal
NO	26 ha (7 %)
NS	9 ha (2,5 %)
PF	59 ha (16 %)
PG	269 ha (74 %)
Totalt	363 ha

SVS Jönköping-Kronoberg har skötselansvar för de flesta naturreservaten, länets naturminnen och ansvarar, på uppdrag av länsstyrelsen, för tillsyn av fågelskyddsområden i Kronobergs län. Som naturvårdsförvaltare har skogsvårdsstyrelsen ansvar för att syftet med reservatsbeslutet och målen med skötselplanen uppnås. För närvarande arbetar ca två tjänstemän på heltid på skogsvårdsstyrelsens kansli och sex skogsvårdskonsulenter på deltid ute på distrikten (10–30 dagar per år) med naturvårdsförvaltning.

SVS Södra Götaland

Innehavet utgörs av fem fastigheter i Skåne (Höörs och Hörby kommuner), Blekinge (Ronneby kommun) och Halland (Varbergs och Laholms kommuner). Fastigheterna används som utbildnings- och demonstrationsobjekt och byggnaderna som kursgårdar. Flera av områdena är populära för det rörliga friluftslivet.

Den produktiva skogsmarksarealen är 680 ha. Sammanlagt är 68 ha avsatta för annat ändamål än skogsbruk, 39 ha för naturvård och 27 ha för utbildningsändamål. Nyckelbiotopsarealen är 20,1 ha. Andelen död ved på den produktiva skogsmarken är ca 2 m³sk/ha. År 2000 var taxeringsvärdet för den produktiva skogsmarken (680 ha) 12,8 miljoner kr.

Markinnehav SVS Södra Götaland – total areal 778 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	680 ha	
Brukad skogsmark	615 ha	(90 %)
Ej brukad skogsmark	65 ha	(10 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	38 ha	(6 %)
Egna avsättningar för annat	27 ha	(4 %)
Virkesförråd	172 m ³ sk/ha	
Tillväxt	7,5 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	8,2 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas	Uppgift saknas	

År 2000 föryngringsavverkades sammanlagt 14,8 ha. Från två av fastigheterna såldes totalt 1 422 m³fub timmer till lokala sågverk. Övriga fastigheters avverkningar har inte redovisats.

Fastigheten i Blekinge har ingått i en landskapsanalys som omfattar ett område på 5 700 ha. Landskapsanalysen syftade till att ställa skogsbruksplanens åtgärdsförslag i relation till förhållandena i det omgivande landskapet.

På en av fastigheterna i Halland bedrivs försök med gran under skärm av ädellövträd. Där finns även en demonstrationsyta med i huvudsak ädellövträd i olika blandningar.

Delar av fastigheten Åkulla i Halland ingår i Ekomuseum Nedre Ätradalen.

Skogsbilvägarna på fastigheterna är öppna för allmänheten utom i något fall där vägen är bommad för att förhindra inbrott i byggnaderna.

SVS Gotland

Fastigheterna är belägna på södra Gotland. Marken är fördelad på två fastigheter varav den ena är mycket liten och eventuellt kommer att säljas. Den andra fastigheten (251 ha) har tidigare varit del av en skogsbruksskola och används som demonstrations- och i viss mån försöksfastighet. Taxeringsvärdet år 2000 för den produktiva skogsmarken uppgick till 1 miljon kr.

Markinnehav SVS Gotland – total areal 258 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	258 ha	
Brukad skogsmark	238 ha	(92 %)
Ej brukad skogsmark	20 ha	(8 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	13 ha	(5 %)
Egna avsättningar för annat	7 ha	(3 %)
Virkesförråd	94 m ³ sk/ha	
Tillväxt	3,3 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	3,7 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

Allt virke avsätts lokalt. År 2000 föryngringsavverkades 3,7 ha.

Fastigheterna har s.k. Gröna skogsbruksplaner, vilket bl.a. innebär att nyckelbiotopsinventering är gjord, strategier för avsättning för natur- och kulturmiljövård finns, interna mål för skogsbruket finns och intern naturvärdesinventering är gjord.

På den mindre fastigheten bedrevs tidigare proveniensförsök i liten skala av dåvarande markägaren och marken är i dag undantagen från skogsbruk.

Stigar underhålls för att öka tillgängligheten för friluftsliv och ca 75 procent av skogsbilvägarna är tillgängliga för allmänheten.

På den större fastigheten bedrivs praktiska försök i liten skala. Något samarbete med forskningsinstitutioner finns inte, för det är verksamheten för liten.

12.13 Specialfastigheter Sverige AB

Specialfastigheter Sverige AB är ett helstatligt fastighetsbolag och dotterbolag till helstatliga Civitas Holding AB. Bolaget ska erbjuda anpassade lokaler till offentliga myndigheter över hela landet. Fastigheterna består av kriminalvårdsfastigheter, räddningsskolor, specialskolor och vissa försvarsfastigheter. Enligt rskr. 1997/98:20 bildades Specialfastigheter Sverige AB som en systerkoncern till Vasakronan AB för förvaltning av icke-kommersiella fastigheter.

Skogsmarken är belägen i Småland och Västergötland och fördelad på fyra fastigheter. Det finns även små arealer skog i direkt anslutning till de olika fastigheterna. Där bedrivs inget skogsbruk utan skogen är anpassad till hyresgästernas behov.

Miljöcertifiering

Specialfastigheter Sverige AB avser att certifiera sitt skogsbruk enligt PEFC-standard. Skogsbruksplanerna för fastigheterna i Eksjö kommun är upprättade enligt SVS system med Gröna skogsbruksplaner och uppfyller redan kraven enligt PEFC-standard.

Fastigheterna i Skövde och Marks kommuner kommer under år 2002 att få skogsbruksplaner som uppfyller kraven enligt dels SVS:s system med Gröna skogsbruksplaner, dels PEFC-standard.

Skogsförvaltningen

Specialfastigheter Sverige AB har totalt 70 anställda fördelade på fem regioner. Förvaltningen av skogen är fördelad på region syd och region väst.

Markinnehavet

Markinnehavet på de redovisade fastigheterna omfattar 504 ha varav 435 ha är produktiv skogsmark. Taxeringsvärdet har inte uppgivits.

Markinnehav Specialfastigheter Sverige AB – total areal 504 ha på redovisade fastigheter

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark (403 ha).

Produktiv skogsmark	435 ha	
Brukad skogsmark	403 ha	(93 %)
Ej brukad skogsmark	32 ha	(7 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	31 ha	(7 %)
Egna avsättningar för annat	0 ha	
Virkesförråd	146 m ³ sk/ha	
Tillväxt	5,6 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	6,6 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

De redovisade värdena för tillväxt och bonitet avser fastigheterna i Eksjö kommun. Motsvarande uppgifter saknas för innehavet i Skövde och Marks kommuner.

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

Målsättningen med skogsbruket på de två fastigheterna i Eksjö kommun är att skogen ska skötas på ett ekologiskt och ekonomiskt riktigt sätt i samband med gymnasieutbildning av elever på de behandlingshem som drivs på fastigheterna. Kvaliteten på skogsbruket är viktigare än det kvantitativa utfallet.

Hänsyn till andra ändamål än skogsbruk

På fastigheterna i Eksjö kommun tas i den skogliga planeringen hänsyn till befintlig bebyggelse samt institutionernas övriga verksamheter med särskilda åtgärder för trivseln runt behandlingshemmen. De i skogsbruksplanerna föreskrivna naturhänsynen för NO- och NS-områden följs.

En del av institutionsbebyggelsen har gamla anor, bl.a. som sanatorium, och delar av bebyggelsen är K-märkt. I dag är den tidigare parken med tallar och lövinslag en äldre tallskog.

I brukandet av marken tas stor hänsyn i skogsbruket till vattendrag och de sump- och våtmarker som finns på fastigheterna.

Delar av skogsbilvägarna är öppna för allmänheten hela året. Befintliga stigar röjs efter skogsbruksåtgärder.

I början av 1980-talet utfördes en kulturinventering på Specialfastigheter Sverige AB:s fastigheter i Eksjö kommun. Vid inventeringen visade det sig att det fanns lämningar både från äldre skogsbruk och odlingar, samt att det skett tre sjösänkningar på en av fastigheterna som lämnat tydliga spår i naturen.

Den areal som avsatts för naturvård på fastigheterna i Eksjö kommun utgörs av biotopskyddsområden. Skogsinnehavet på fastigheterna i Eksjö kommun är målklassat enligt SVS:s system i Gröna Skogsbruksplaner:

Målklass	Areal
NO	4 ha (3 %)
NS	18 ha (13 %)
PF/PG	118 ha (84 %)
Totalt	140 ha

12.14 Statens jordbruksverk/Jordfonden

Statens jordbruksverk har till uppgift att inom jordbrukets och rennäringens områden aktivt arbeta för en konkurrenskraftig, miljö- och djurskyddsanpassad livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna (SFS 1998:415). En annan av Jordbruksverkets uppgifter är att förvalta Jordfonden. Jordfondens fastigheter ska främst användas för att främja en från allmän synpunkt lämplig utveckling av företag inom jordbruket, skogsbruket och trädgårdsnäringen (SFS 1989:281). De ska också användas för att främja bosättning och sysselsättning i glesbygd. Jordfonden används även för inlösen av fastigheter enligt jordförvärvslagen. Jordfonden har också aktivt köpt och sålt fastigheter för att främja jord- och skogsbrukets rationalisering.

I riksdagsbehandlingen av budgetprop. 1994/95:100 beslutades att Jordfonden på sikt ska avvecklas. Den regionala prioriteringen av verksamheten beslutas av regeringen.

Jordbruksverket förvaltar anslaget för bidrag till yttre rationalisering. Det används i dag huvudsakligen som ekonomiskt stöd vid omarrondering. Anslaget storlek beslutas av riksdagen men fördelningen till olika verksamheter görs av Jordbruksverket. Fondkapitalets storlek är beslutad av riksdagen och kräver riksdagsbeslut för att ändras.

Jordbruksverket har delegerat huvuddelen av ansvaret för förvaltningen av jordfondsfastigheterna till länsstyrelserna. Kostnader för länsstyrelsernas förvärv, överlåtelser och förvaltning av jordfondsfastigheter samt köpeskillingar för avyttrade jordfondsfastigheter bokförs på Jordfonden. Verksamhetens överskott eller underskott bokförs mot statsbudgetens inkomstsida. Jordfonden har hittills gått med vinst.

I början av år 2000 var fondkapitalet 194 miljoner kronor fördelat på 129 miljoner i bokfört värde av fastighetsinnehavet och 65 miljoner kr i direkt likviditet. Innehavet utgjordes av ca 900 fastigheter som omfattade ca 20 000 ha jord- och skogsmark till ett uppskattat marknadsvärde av 222 miljoner kronor. Taxeringsvärdet för den produktiva skogsmarken uppgick år 2000 till 55 miljoner kronor.

Markinnehav Jordfonden fördelat per län, år 2000

Län	Produktiv skogsmark (ha)	Brukad skogsmark (ha)	Ej brukad skogsmark (ha)
Stockholm	51	51	0
Södermanland	3	3	0
Blekinge	256	256	0
Västra Götaland	1 063	1 063	0
Halland	140	135	5
Värmland	1 355	1 355	0
Dalarna	11 250	11 250	0
Gävleborg	1 037	970	67
Västernorrland	247	247	0
Västerbotten	2 301	2 301	0
Summa	17 703	17 636	67

I dag är Jordfondens huvudsakliga användningsområde omarronderingsverksamhet. Drygt 60 procent av Jordfondens markinnehav ligger i omarronderingsområden. Dessa kan endast avvecklas efterhand som förrätningarna slutförs. De aktuella omarronderingsområdena finns främst i Dalarnas län och Västra Götalands län.

Markinnehav Jordfonden – uppgift saknas om total areal

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	17 703 ha	
Brukad skogsmark	17 636 ha	(99,6 %)
Ej brukad skogsmark	72 ha	(0,4 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	72 ha	
Egna avsättningar för annat	0 ha	
Virkesförråd	Uppgift saknas	
Tillväxt	Uppgift saknas	
Bonitet	Uppgift saknas	
Andel av tillväxten som avverkas	Uppgift saknas	

Egna avsättningar för naturvård omfattar 21 ha biotopskyddsområden och 4 ha frivilliga avsättningar.

12.15 Statens järnvägar

Affärsverket Statens järnvägars verksamhet delades den 1 januari 2001 upp i ett antal aktieföretag. Huvuddelen av fastighetsbeståndet övertogs av Jernhusen AB. Statens järnvägar finns dock kvar som en myndighet (SFS 2000:1367) under en övergångsperiod och förvaltar de fastigheter som före den 1 januari 2001 ingick i myndighetens verksamhet och som inte överfördes till bolagen. Den skogsmark som före uppdelningen i olika bolag fanns hos Statens järnvägar är i huvudsak kvar inom myndigheten. Jernhusen AB sköter marken på uppdrag av Statens järnvägar.

Statens järnvägars markinnehav består i huvudsak av mark under och i anslutning till järnvägsbanorna. Den skogsmark som var av ekonomisk betydelse har i allt väsentligt sålts. Längs en del av järnvägsnä-

tet i banornas omedelbara närhet finns viss skogbevuxen mark kvar. Grovt skattat rör det sig totalt om 2 500 ha spritt över landet. Det bedrivs inget skogsbruk i egentlig mening utan marken fungerar som en säkerhetszon för järnvägen. Taxeringsvärdet har inte uppgivits.

12.16 Svenska Kraftnät

År 1992 ombildades Statens Vattenfallsverk till aktieföretag och fick namnet Vattenfall AB. Delar av verksamheten ansågs dock angelägen att behålla i myndighetsform och affärsverket Svenska Kraftnät bildades 1993.

Svenska Kraftnät säkrar sina markrättigheter för ledningar med s.k. ledningsrätt och har ett mycket begränsat markinnehav med statlig äganderätt.

Förvaltarens uppdrag

Svenska Kraftnät är ett affärsverk med uppgift att på ett affärsmässigt sätt förvalta, driva och utveckla ett kostnadseffektivt, driftsäkert och miljöanpassat kraftöverföringssystem, sälja överföringskapacitet samt i övrigt bedriva verksamheter som är anknutna till kraftöverföringssystemet (SFS 1991:2013).

Miljöcertifiering

Svenska Kraftnät ingår från och med år 2000 bland de statliga myndigheter som fått regeringens uppdrag att införa ett miljöledningssystem. Verket arbetar med ISO 14001-standard som grund men siktar i dag inte på att certifiera systemet. Som ett led i miljöledningsarbetet ställer Svenska Kraftnät sedan några år särskilda miljökrav på sina entreprenörer. Det finns en miljöpolicy och verket har arbetat fram verksamhetens övergripande miljömål utifrån de betydande miljöaspekter som framkom i en miljöutredning som gjordes hösten 1999.

Skogsförvaltningen

På anläggningen i Åsbro finns en platsansvarig, som har det operativa lokala ansvaret för verksamheten. Verksamheten lyder under avdelningen för elberedskap, Swedish Power Repair Unit. I övrigt lyder fastigheten under Svenska Kraftnäts centrala fastighetsavdelning.

Markinnehavet

Markinnehavet utgörs i huvudsak av en skogsfastighet, Åsbro, på 149 ha i Askersunds kommun. Taxeringsvärdet har inte uppgivits. Fastigheten används för kursverksamhet, civilpliktutbildning och förrådsverksamhet. Skogsmarken används för att öva byggande av ledningar.

Markinnehav Svenska Kraftnät – total areal 156 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen.

Produktiv skogsmark	129 ha	
Brukad skogsmark	0 ha	
Ej brukad skogsmark	129 ha	(100 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	0 ha	
Egna avsättningar för annat	129 ha	(100 %)
Virkesförråd	140 m ³ sk/ha	
Tillväxt	4,5 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	7,3 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

Innan Svenska Kraftnät bildades användes Åsbro för att utbilda linjemontörer för krissituationer. Anläggningen byggdes upp på ofri grund med arrendeavtal med markägarna, bl.a. Domänverket. Den består av övningsbanor för bandvagnar, förråd, förläggning och utbildningslokaler. Först år 2000 förvärvade Svenska Kraftnät fastigheten och på grund av en omfattande fastighetsreglering har taxeringsvärdet ännu inte fastställts. Fastighetsregleringarna avslutas först under år 2002.

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

Det finns inga ekonomiska förväntningar på skogsbruket utan det är underställt de krav på övningsobjekt som utbildningen ställer. Det finns en skogsbruksplan för fastigheten och skogsbruket bedrivs på ett naturvårdsinriktat sätt. I övrigt följer verket skogsvårdslagen och avverkningarna görs för att kunna utbilda i hur man bygger ledningar i ledningsgator med trädridåer emellan. Vid avverkningar och övriga skogsbruksfrågor anlätades AssiDomän AB som entreprenör.

Hänsyn till andra ändamål än skogsbruk

Vid anläggning och underhåll av kraftledningsgator röjs underhållsstigar, enar lämnas kvar och ridåer med träd lämnas mot vägar och bebyggelse. Där intresse finns och där det är lämpligt kan Svenska Kraftnät och markägaren teckna avtal om ”julgransodling”. Det innebär att granar får planteras i ledningsgatan. De får dock inte bli mer än tre meter höga innan de huggs.

Svenska Kraftnät har varit med och finansierat en inventering av kärlväxter och fjärilsarter i äldre kraftledningsgator vid nedre Dalälven, som Upplandsstiftelsen genomförde åren 1999 och 2000. Inventeringen visade på förekomst av flera utrotningshotade fjärilsarter. Det är troligt att kraftledningsgator har stor betydelse för arter som är beroende av ett gammaldags odlingslandskap som hålls öppet av betande djur. Kraftledningsgatorna kan till viss del ersätta gamla betesmarker, som nu är igenvuxna. Genom att röja oftare och rensa bort riset från ledningsgatorna gynna både insekter och växter som trivs i öppna betesmarker.

På fastigheten i Åsbro finns ett elljusspår som även används av allmänheten och markerna fungerar som strövområde till det närbelägna samhället.

12.17 Svenska Skogsplantor AB

Svenska Skogsplantor AB är ett av staten helägt bolag. Företaget är resultatet av en ombildning av Skogsvårdsorganisationens frö- och plantverksamhet till aktiebolag (prop.1992/93:226, bet.1992/93 JoU15, rskr. 1992/93:352). Sedan starten 1994 har verksamheten mer och mer utvecklats från att enbart sälja frön och plantor till att också sälja skogsvårdstjänster med tonvikt på skogsförnygring.

Markinnehavet omfattar ca 1 500 ha åkermark för odling av plantor och fröproduktion. Svenska Skogsplantor AB äger ca 700 ha fröplantager över hela landet. Skogsmarken (200 ha) ligger i anslutning till olika plantskolor, fröplantager och skogliga försöksytor. Skogen fungerar i första hand som vindskydd och sköts med tanke på detta. Något skogsbruk i egentligen mening bedrivs inte. Taxeringsvärdet har inte uppgivits.

Försörjningen av skogsodlingsmaterial var från början en uppgift för skogsvårdsstyrelserna. De ålades i lagen om skogsvårdsstyrelserna (1960:267) bl.a. att garantera tillgång på frön och plantor för det enskilda privata skogsbruket. I 1979 års skogspolitiska beslut underströks vikten av en bättre beståndsanläggning och att detta bl.a. kunde uppnås med ett bättre och säkrare skogsodlingsmaterial. Förstatligandet av skogsvårdsstyrelserna år 1981 innebar ett fortsatt statligt engagemang i skogsodlingsfrågan. Motivet var att tillgodose främst det enskilda privata skogsbrukets behov av frö- och plantmaterial av hög kvalitet och till rimliga priser (prop. 1980/81:136). Frö- och plantverksamheten skulle bedrivas till självkostnadspris. Enligt myndighetsinstruktionen (1988:855) skulle Skogsstyrelsen ”tillgodose skogsbrukets behov av skogsodlingsmaterial, i den mån det inte sker på annat sätt”. Skogsvårdsstyrelsernas uppgift var att ”medverka i skogsbrukets frö- och plantförsörjning”.

Förvaltarens uppdrag

Svenska Skogsplantor AB:s verksamhet omfattar att producera och marknadsföra skogsodlingsmaterial och utföra tjänster inom skogs-skötselområdet.

Miljöcertifiering

Svenska Skogsplantor AB är certifierad enligt ISO 9002 och håller på att certifiera plantskolor och verksamheten med skogsvårdsuppdrag enligt ISO 14001.

Dagens verksamhet

Svenska Skogsplantor AB har 16 plantskolor från Ljungbyhed i Skåne till Piparböle utanför Umeå. Plantskolornas produktions- och distributionskapacitet är 180 miljoner plantor per år. Fröverksamheten är

indelad två regioner, Södra Fröstationen i Lagan och Norra Fröstationen i Piparböle utanför Umeå. Fröproduktionen går i första hand till de egna plantskolorna, men man säljer även frön externt. Produktionen består i huvudsak av tall- och granfrö.

Svenska Skogsplantor AB erbjuder tjänster inom markberedning, plantering/sådd och skogsbruksplanläggning. Man utför även stämpling av rotposter med tillhörande föryngrings- och avverkningsplanering.

Dotterbolaget Nordic Forest Plants marknadsför Svenska Skogsplantor AB:s produkter och tjänster på den finska marknaden.

12.18 Sveriges geologiska undersökning (SGU)

Sveriges geologiska undersökning (SGU) är central förvaltningsmyndighet för frågor som rör landets geologiska beskaffenhet och mineralhantering. SGU:s uppgift är att tillhandahålla geologisk information främst för områdena miljö och hälsa, fysisk planering, hushållning och försörjning med naturresurser, jord- och skogsbruk samt totalförsvar (SFS 1997:1294). Enligt SFS 2000:1470 förvaltar SGU anläggningar och annan egendom som tidigare använts för statens civila beredskapslagring av olja.

SGU förvaltar totalt ca 130 ha mark. Skogsmarken utgör en mycket liten del av den marken. Den är fördelad på en mängd olika fastigheter över hela landet, från Lycksele i norr till Vetlanda i söder. Den exakta arealen skogsmark är inte känd. SGU ansvarar även för efterbehandlingsåtgärderna för det tidigare gruvområdet i Adak i Malå kommun, Västerbottens län. Den fastigheten omfattar 180 ha och har ett samlat skogsbestånd. Taxeringsvärdet för SGU:s innehav har inte uppgivits.

Det finns ingen separat fastighetsförvaltning och SGU bedriver inget skogsbruk på fastigheterna. Den verksamhet som bedrivs rörande fastigheterna är i huvudsak miljösäkring av oljebergum och markområden, samt försäljning av fastighetsinnehavet där det är möjligt.

12.19 Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) bedriver forskning och utbildning inom hela den agrara sektorn. Verksamheten är uppdelad på tre fakulteter: fakulteten för jordbruk, landskapsplanering och trädgårdsbruk, den skogsvetenskapliga fakulteten och den veterinärmedicinska fakulteten.

Lantbruksuniversitetets fyra största utbildnings- och forskningscentra finns i Alnarp, Uppsala, Umeå och Skara.

Inom den skogsvetenskapliga fakulteten bedrivs vid flera stora försöksparker runt om i landet i första hand försöksverksamhet, men även undervisning. Lantbruksuniversitetet disponerar marken enligt nyttjanderättsavtal med markägarna, men äger personal- och laboratoriebyggnader i anslutning till försöksparkerna. Lantbruksuniversitetets betalar i dag inga arrenden för de områden där det finns nyttjanderättsavtal (se avsnittet om Sveaskog AB).

I prop. 1991/92:44 om riktlinjer för den statliga fastighetsförvaltningen och ombildningen av Byggnadsstyrelsen föreslogs bl.a. att fastigheter som upplåts till universitet och högskolor skulle samlas i en samordnad förvaltning i myndighetsform. Domänverket hade tidigare förvaltningsansvar för fastigheter som Lantbruksuniversitetet disponerade och använde som försöksparker, övningsskogar och försöksytor. Lantbruksuniversitetet betalade en årlig ersättning till Domänverket för nyttjandet.

I prop. 1991/92:134 som behandlade bolagiseringen av Domänverket, föreslogs att de områden som Lantbruksuniversitetet disponerade skulle överlåtas till det blivande bolaget eftersom verksamheten inte innebar något väsentligt hinder för ett rationellt skogsbruk. Det blivande bolaget skulle överta Domänverkets överenskommelser. När dessa löpte ut skulle nyttjanderättsavtal upprättas mellan bolaget och Lantbruksuniversitetet. De fastigheter som klassades som ändamålsfastigheter, t.ex. en del anläggningar som var mycket specialiserade skulle kvarstå i statlig ägo.

I prop. 1992/93:37 om ny organisation för förvaltningen av statens fastigheter och lokaler m.m. föreslogs att förvaltningsansvaret för de rena jord- och skogsbruksfastigheterna för forsknings- och försöksverksamhet, som då förvaltades av Domänverket och Byggnadsstyrelsen, skulle överföras till Lantbruksuniversitetet och att staten skulle fastställa överlåtelsevillkor och löpande ange avkastningskrav.

Lantbruksuniversitetet och Domän AB förhandlade under 1993 om vilka fastigheter som skulle föras över från Domänfonden till

Lantbruksuniversitetet och formerna för överförandet. De fastigheter som skulle kvarstå i statens ägo tills beslutet var fattat förvaltades under tiden av Statens fastighetsverk tillsammans med övriga s.k. väntelägesfastigheter. Regeringen fattade 1994 beslut om vilka fastigheter som slutligen skulle föras över till Lantbruksuniversitetet som därefter kom överens med Statens fastighetsverk om formerna för överföringen.

Förvaltarens uppdrag

I Lantbruksuniversitetets förordning (SFS 1993:221) anges att en av uppgifterna är att förvalta universitetets fasta egendomar och andra tillgångar. Totalt har Lantbruksuniversitetet förvaltningsansvar för byggnader och/eller mark på 25 orter i landet till ett bokfört värde av 232 miljoner kronor. Det genererar hyresintäkter på 39,8 miljoner kronor varje år. År 2000 genomfördes en marknadsmässig värdering av fastighetsinnehavet. Syftet var att få ett rättvisande förmögenhetsvärde för att kunna visa kostnaden för upplåtelsen av dessa fastigheter till forskning och undervisning. Lantbruksuniversitetets tekniska byrå har i dag ett genomsnittligt avkastningskrav på 5,5 procent (4 procent på skog) på bokfört värde på den interna egendomsförvaltningen. Avkastningskravet är fördelat på jord, skog och byggnader.

Lantbruksuniversitetets markinnehav är fördelat på 32 fastigheter spridda över landet, från Gällivare i norr till Alnarp utanför Malmö i söder.

Skogsförvaltningen

Lantbruksuniversitetets tekniska byrå har ansvar för fastighetsförvaltningen. Tekniska byrån lyder under Lantbruksuniversitetets rektor som till sin hjälp har ett förvaltningsråd där en av medlemmarna är sakkunnig inom området skog och skogsförvaltning.

Markinnehavet

Huvuddelen av Lantbruksuniversitetets markinnehav utgörs av jordbruksmark (3 593 ha). Den produktiva skogsmarken utgör 33 procent av det totala markinnehavet. Taxeringsvärdet för den produktiva skogsmarken uppgick år 2000 till 19 miljoner kr. I arealen egna avsättningar (46 ha) ingår nyckelbiotoper med 7 ha.

Markinnehav Sveriges lantbruksuniversitet – total areal 5 715 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen. Andelen av tillväxten som avverkas är beräknad på den brukade arealen skogsmark.

Produktiv skogsmark	1 887 ha	
Brukad skogsmark	1 812 ha	(96 %)
Ej brukad skogsmark	76 ha	(4 %)
Naturreservat	30 ha	(1,6 %)
Egna avsättningar för naturvård	46 ha	(2,4 %)
Egna avsättningar för annat	0 ha	
Virkesförråd	119 m ³ sk/ha	
Tillväxt	4,1 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	4,3 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

I Lantbruksuniversitetets markinnehav ingår dessutom två donationsfastigheter med skogsmark. I donationerna ställdes inga speciella krav på hur fastigheterna skulle förvaltas. De förvaltas därför inte i stiftelseform, eftersom den innebär för stora begränsningar för hur fastigheterna kan användas.

År 1996 förvärvade Lantbruksuniversitetet egendomen Krusenbergs gård utanför Uppsala. Syftet med förvärvet var att gården skulle tjäna som demonstrationsgård för jord- och skogsbruk och trädgårdsnäring utifrån ett kultur- och naturvärdesperspektiv.

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

År 2000 var avverkningsvolymen ca 2 600 m³sk med en hög andel gallring av den totala avverkningsvolymen. Totalt föryngringsavverkades 39,8 ha under år 2000.

Hänsyn till andra ändamål än skogsbruk

Lantbruksuniversitetet äger mark utmed Fyrisån, ett omtyckt och viktigt rekreations- och strövområde för uppsalaborna. Det finns ett av-

tal med Uppsala kommun om markskötseln för området. Det reglerar ansvarsfördelningen mellan kommunen och Lantbruksuniversitet och innebär bl.a. att kommunen svarar för investeringar som rör tillgängligheten för allmänheten. Om allmänhetens tillträde till marken utgör ett intrång på brukandet har Lantbruksuniversitet rätt till ersättning, men det har ännu inte aktualiserats.

Målsättningen på Krusenberg är att bruka marken utifrån ett kultur- och naturvärdesperspektiv. All produktion på egendomen ska bedrivas i ekologisk form. Skogsbruket ska bedrivas så att undervisningen får största möjliga utbyte, att biologisk mångfald stärks och att rekreativmöjligheter erbjuds. Jordbruket ska drivas som en mjölkgård för att på så sätt uppnå god naturvård och naturlig växtnärbalans. Trädgårdsverksamhet ska etableras för att visa möjligheterna till frilandsproduktion av trädgårdsprodukter i regionen.

Verksamheten på Krusenberg ska spegla kopplingarna till Lantbruksuniversitetets grundläggande verksamhetsområden: grundutbildning, forskning, information och miljöanalys.

Kommunala naturvårdsinventeringar och närreklamationsplaner används i markskötselplaneringen.

Lantbruksuniversitetet håller ungefär hälften av skogsbilvägarna öppna för allmänheten, men tätortsnära vägar är inte tillgängliga med bil på grund av problem med nedskräpning och skrot.

Andelen död ved på den brukade skogsmarken bedöms vara 1,5 m³sk/ha.

På den mark som ligger i områden med renskötsel samråder Lantbruksuniversitetet med berörd sameby ett år före förnygringsavverkning.

Eftersom det inte finns Gröna Skogsbruksplaner för alla fastigheter kan en målklassning av hela innehavet inte göras. Av samma anledning är inte nyckelbiotopsinventering gjord på alla fastigheter. Den görs fortlöpande i takt med att äldre skogsbruksplaner ersätts med gröna planer.

12.20 Vasakronan AB

I början av 1990-talet gjorde staten en översyn av sitt ägande av fast egendom (prop. 1991/92:44 och 1992/93:37). Då bildades ur Kungliga Byggnadsstyrelsen bl.a. Vasakronan AB, Akademiska Hus AB och Statens fastighetsverk.

Vasakronan AB ägs i sin helhet av Civitas Holding AB som ägs av staten via Finansdepartementet. Vasakronan AB har renodlat sin verksamhet och successivt avyttrat de icke-kommersiella fastigheter som övertogs vid bildandet. Bolaget har i dag en inriktning på kommersiella lokaler, bl.a. kontor i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Vasakronan AB äger bl.a. ett större skogsområde på Järvafältet norr om Stockholm. Marken ligger inom Solna och Sundbybergs kommuner och utgörs av Svea Livgardes gamla kasern och övningsområde. I dag finns FOA, annan militär verksamhet och Polishögskolan på en del av området.

Under år 2001 såldes Vasakronan AB:s markinnehav i stadsdelarna Ursvik och Västerjärva på Järvafältet. Markinnehavet i Ursvik såldes till ett bolag, som till lika delar ägs av Vasakronan AB och NCC och markinnehavet i Västerjärva såldes till ett bolag som till lika delar ägs av Vasakronan AB och Skanska. Anledningen är att Sundbyberg respektive Solna kommuner håller på att fastställa översiktsplaner för dessa områden.

Förvaltarens uppdrag

Vasakronan AB ska enligt bolagsordningen äga och förvalta fast egendom och bedriva byggnadsadministration och därmed förenlig verksamhet. Vasakronans AB ska skapa största möjliga totalavkastning och värdetillväxt på eget kapital. Vasakronan AB:s avkastningskrav på justerat eget kapital är räntan på en 5-årig statsobligation plus 5 procent.

Vasakronan AB äger främst bebyggda fastigheter, men även en del exploateringsfastigheter där det finns skogsmark. Eftersom bolaget har för avsikt att bebygga sådan mark kan skogsbruket sägas vara helt underordnat annan verksamhet.

Miljöcertifiering

Vasakronan AB har sedan år 1997 en miljöpolicy och är sedan år 2001 miljöcertifierad enligt ISO 14001. Alla fastigheter är miljödeklarerade. All projektutveckling och utbildning sker i enlighet med kvalitetssäkringssystemet Total Quality Management (TQM).

Skogsförvaltningen

Marknadsområdeschefen för Stockholms norra område ansvarar för Vasakronan AB:s skogsinnehav. Vasakronan AB:s chefsjurist ansvarar för de fastighets- och förvaltningsjuridiska frågorna.

Markinnehavet

Vasakronans markinnehav på norra Järvafältet omfattade år 2000 sammanlagt 485 ha, varav produktiv skogsmark 245 ha. För området har en skogsbruksplan som omfattar perioden 1995–2005 tagits fram.

Markinnehav Vasakronan AB (Norra Järvafältet) – total areal 485 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen.

Produktiv skogsmark	245 ha	
Brukad skogsmark	0 ha	
Ej brukad skogsmark	245 ha	(100 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	0 ha	
Egna avsättningar för annat	245 ha	(100 %)
Virkesförråd	113 m ³ sk/ha	
Tillväxt	5,3 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	6,2 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

Vasakronan AB har anlitat en entreprenör för själva den skogsförvaltande delen, som i sin tur anlitar entreprenörer för nödvändiga skogsbruksåtgärder.

Skogsbrukets resultat år 2000 var cirka 220 000 kr brutto och 100 000 kr netto. Avverkningsvolymen uppgick till 774 m³fub. Avverkningarna gjordes på grund av stormskador, bevarande av hassel-lundar och allmän uppsnygning intill tomtmark.

Hänsyn till andra ändamål än skogsbruk

Hela Järvafältet har stor betydelse för friluftsliv och rekreation. Friluftslivet styr därför skogsbrukets inriktning. Vasakronan AB har tvingats ta hand om bilvrak m.m. som dumpas i området och har därför satt upp vägbommar för att förhindra dumpning av skrot och annat skräp.

För delar av Vasakronan AB:s markinnehav på norra Järvafältet finns i dag en fördjupad översiktsplan upprättad. Den ligger i sin tur till grund för en detaljplanläggning.

Länsstyrelsen skickade år 1998 ut ett förslag om naturreservat i vilket en stor del av Järvafältet inom Solna och Sundbybergs kommuner ingår, dvs. Vasakronan AB:s mark. Förslaget har ännu inte resulterat i något reservat.

Sundbybergs kommun antog i november år 2001 en plan som syftar till att göra ett interimistiskt naturreservat av den del av området som heter Kymlinge.

12.21 Vasallen AB

Vasallen AB, som bildades år 1997, är ett av staten helägt fastighetsbolag. Vasallen AB utgör en koncern med 17 dotterbolag och har till uppgift att utveckla och förädla fastigheter och mark som tidigare tillhört Fortifikationsverket. Målsättningen är att slutligen kunna sälja fastigheterna på kommersiella villkor.

Vasallen AB har köpt in de fastigheter som tidigare nyttjats av Försvarsmakten och som enligt försvarsbesluten 1996 och 2000 inte längre ska ingå i den militära verksamheten.

Den skogsmark Vasallen AB äger finns på tre fastigheter i Botkyrka, Borås och Uddevalla kommuner. Marken ligger i anslutning till de gamla kasernområdena på nedlagda F18 i Tullinge (Botkyrka), I 15 (Borås) och I 17 (Uddevalla).

Förvaltarens uppdrag

I rskr. 1997/98:20 anges att ändamålet för Vasallen AB är att överta, förädla och utveckla fastigheterna för civil användning. Detta bör ske i samarbete med berörda kommuner och det lokala näringslivet. Målsättningen är att slutligen kunna sälja fastigheterna på kommersiella villkor.

Vasallen AB arbetar f.n. för att de aktuella kommunerna och det lokala näringslivet ska kunna få nytta av de f.d. kasern- och övningsområdena. Fördjupade översiktsplaner och detaljplaner är under utarbetning.

Skogsförvaltningen

Vasallen AB har ingen egen förvaltning eller egna anställda för att sköta skogen, utan vid behov anlitas entreprenörer. Vasallen AB har egen personal som sköter utveckling och drift av fastighetsinnehavet.

Markinnehavet

Det sammanlagda taxeringsvärdet för den produktiva skogsmarken uppgick år 2000 till 1 miljon kr. Marken utgörs bl.a. av f.d. övningsområden samt av f.d. start- och landningsbanor.

Markinnehav Vasallen AB (Botkyrka, Borås och Uddevalla) – total areal 510 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen.

Produktiv skogsmark	142 ha	
Brukad skogsmark	0 ha	
Ej brukad skogsmark	142 ha	(100 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	Ej klart ännu, planarbete pågår	
Egna avsättningar för annat	142 ha	(100 %)
Virkesförråd	113 m ³ sk/ha	
Tillväxt	5,3 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	6,2 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas	Uppgift saknas	

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

Vasallen AB har i dag inga intäkter från skogen utan huvuddelen av intäkterna kommer från uthyrning av lokaler. Skogen sköts enligt skogsvårslagens krav, utan att det finns något egentligt syfte att bruka skogen. Markområdena ses som en betydelsefull resurs för stadsdelens utveckling och förädling.

Hänsyn till andra ändamål än skogsbruk

I dag används skogsmarksområdena i huvudsak för friluftsliv och rekreation. Vid de skogsskötselåtgärder som utförs tas ingen speciell hänsyn till friluftsliv och naturvård utöver vad lagen anger och de åtgärder som krävs för att områdena ska kunna vara en tillgång för allmänheten och fastighetsutvecklingen.

Fastighetsbeskrivning per kommun

För marken i *Borås kommun* (22 ha produktiv skogsmark, taxeringsvärde 668 000 kr) har en skogsbruksplan upprättats. Diskussioner pågår angående en detaljplan för hela området. Vasallen AB:s vision omfattar ”ny stadsdel innehållande verksamheter, bostäder och service”. För att uppnå detta arbetar bolaget i ett nära samarbete med Borås kommun och det lokala näringslivet.

Markinnehav Vasallen AB, Borås kommun – total areal 72 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen.

Produktiv skogsmark	22 ha	
Brukad skogsmark	0 ha	
Ej brukad skogsmark	142 ha	(100 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	0 ha	
Egna avsättningar för annat	142 ha	(100 %)
Virkesförråd	196 m ³ sk/ha	
Tillväxt	6,3 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	8,0 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

Alla planer på fortsatt flygverksamhet i Tullinge, *Botkyrka kommun* avfördes hösten 2000. Vasallen AB:s fastigheter omfattar ca 375 ha varav ca 104 är skogsbevuxen. I stället inriktar sig Vasallen AB på det exploateringsalternativ som innefattar bostadsbebyggelse (3 000 lägenheter). Det finns ingen skogsbruksplan upprättad för området. För närvarande pågår ett arbete med översiktsplaner i kommunen i syfte att utveckla Riksten i Tullinge, där gamla Tullinge flygplats ingår, till ett område som ska omfatta bostäder, rekreation, verksamheter och service. En exploatering kan troligen tidigast ske om fem år.

I den landskapsanalys av Tullinge flygplats som Vasallen AB lät göra i februari 1999 framgår att det finns stora kultur- och naturvårdsvärden inom eller alldeles i närheten av området. Området har även mycket stor betydelse för friluftslivet.

Kärnområdet för Vasallen AB:s verksamhet i *Uddevalla kommun* utgörs av ett kasern- och verkstadsområde, som upptar ungefär en tredjedel av hela fastigheten. Vasallen AB genomför och planerar för ombyggnad och förädling av området. Andra delen av fastigheten utgörs av ett f.d. övningsområde som i dag nyttjas för rekreation. En del av området är även utredningsområde för framtida exploatering. Uddevalla kommun är intresserad av att förvärva delar av grönområdet.

För närvarande pågår ett arbete med att upprätta en detaljplan. För 16 ha produktiv skogsmark, som ingår i området har en Grön skogsbruksplan upprättats.

Markinnehav Vasallen AB, Uddevalla kommun – total areal 63 ha

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen.

Produktiv skogsmark	16 ha	
Brukad skogsmark	0 ha	
Ej brukad skogsmark	16 ha	(100 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	4 ha	(25 %)
Egna avsättningar för annat	12 ha	(75 %)
Virkesförråd	174 m ³ sk/ha	
Tillväxt	5,0 m ³ sk/ha, år	
Bonitet	6,1 m ³ sk/ha, år	
Andel av tillväxten som avverkas		Uppgift saknas

I den gröna skogsbruksplanen för skogsmarken i Uddevalla kommun är arealen målklassad enligt följande:

Målklass	Areal
NO	1,2 ha (7 %)
NS	2,9 ha (18 %)
PF	1,7 ha (11 %)
PG	10,0 ha (63 %)
Totalt	15,8 ha

För de fornlämningar som finns på området i Uddevalla kommun finns inga särskilda skötselansvisningar i skogsbruksplanen.

12.22 Vattenfall AB

Vattenfall AB (moderbolaget) ombildades 1992 från statligt verk, Statens Vattenfallsverk till ett aktiebolag. Vattenfall Fastigheter AB är ett dotterbolag för fastighetsinnehav. Båda bolagen äger mark.

Orsaken till uppdelningen av markinnehavet är att alla avyttringsfastigheter ska föras över till dotterbolaget Vattenfall Fastigheter AB. För närvarande pågår en genomlysning av Vattenfall AB:s fastighetsinnehav för att fastställa vilka fastigheter som inte behövs för att säkerställa verksamheten och som därför kan avyttras. Sammanställningen ska vara klar vid halvårsskiftet 2002. En sådan genomgång har redan genomförts på Vattenfall Fastigheter AB.

Vattenfall AB gjorde sina förvärv av skogsmark i samband med vattenkraftsutbyggnaden i början av 1900-talet och kärnkrafts- och värmekraftverksutbyggnaden under 1950- och 60-talen. Större delen av skogsmarken ligger i norra Sverige, antingen nära Statens fastighetsverks och/eller Sveaskogs AB:s innehav.

Förvaltarens uppdrag

Vattenfall AB och Vattenfall Fastigheter AB har enligt sina bolagsordningar inget specifikt skogligt uppdrag, utan bolagen ska bl.a. äga och förvalta fastigheter och bedriva verksamhet som är förenlig med dessa. Skogsbruk kan anses ingå i den fastighetsförvaltning som bolagen bedriver.

Miljöcertifiering

Vattenfalls miljöpolicy antogs 1999. De flesta av Vattenfalls verksamheter har miljöledningssystem varav flertalet är certifierade enligt ISO 14001. En del anläggningar är också certifierade enligt EMAS, t.ex. Älvkarlebys och Bodens kraftstationer.

Skogsförvaltningen

Eftersom Vattenfall AB anser att viss skogsmark ska finnas kvar för vattenkraftsdriften har ansvaret för skogen kommit att ligga under Vattenfall Produktion AB, men det finns ingen speciell organisation för detta.

För Vattenfall Fastigheter AB ligger det organisatoriska skötselansvaret på de två regioncheferna, vilka upphandlar avverkningar, skötseluppdrag etc. I huvudsak använder sig Vattenfall av Skogssällskapets tjänster.

Markinnehavet

Vattenfall AB förvaltade 1 575 ha produktiv skogsmark år 2000. Det finns skogsbruksplaner för de flesta fastigheterna. Dessa har dock inte ställts till utredningens förfogande.

Vattenfall Fastigheter AB förvaltade 2 010 ha produktiv skogsmark år 2000 och alla fastigheterna har skogsbruksplaner. Totalt förvaltar Vattenfall AB och Vattenfall Fastigheter AB tillsammans 6 346 ha mark.

Taxeringsvärdena har inte uppgivits. Vattenfall Fastigheter AB:s två fastigheter i Vilhelmina kommun (791 ha) håller på att avyttras.

Fastigheterna kring Forsmarks kärnkraftverk (536 ha) ska behållas som skyddszon eftersom man ska borra för slutförvaring av kärnbränsle på dessa fastigheter.

Fastigheten i Nyköpings kommun (444 ha) ligger inom Studsviksområdet och bör delvis vara kvar som skyddszon. Dessutom gränsar fastigheten till ett naturreservat och länsstyrelsen är intresserad av att utöka reservatsarealen.

I Norrköpings kommun ligger skogsinnehavet (173 ha) kring ett värmekraftverk. Det finns ännu inget beslut om skogsmarken ska styckas av och säljas.

På de två fastigheterna i Jokkmokks kommun (1 757 ha) ska bolaget förmodligen stycka av fallrättsfastigheter från de befintliga fastigheterna och sälja resten.

Vattenfall Fastigheter AB har inte gjort några avsättningar på den produktiva skogsmarken.

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

På Vattenfall AB:s skogsinnehav bedrivs inte skogsbruk i egentlig mening. De åtgärder som görs har betydelse för drift och produktion av vattenkraft, t.ex. röjning av sly kring kanaler, dammar etc. Omfattningen är i ekonomiska termer försumbar i förhållande till övrig verksamhet. Det finns inget avkastningskrav på skogsmarken och eventuella intäkter är t.ex. reavinst vid försäljning.

För Vattenfall Fastigheter AB varierar intäkterna från skogsbruket år från år. I princip täcker skogsbruket sina kostnader och genererar ett mindre överskott. Skogsbruket har inget resultatkrav utan man utgår från vilka åtgärder skogsbruksplanerna anger och när de ska utföras utan att ha några ekonomiska förväntningar på verksamheten. I budgeten tas endast skogsbruket upp vid planerade markförsäljningar.

Vattenfall AB omsätter cirka 17 400 miljoner kronor per år. Eftersom bolaget inte bedriver skogsbruk finns ingen ekonomisk redovisning av skogen.

Vattenfall Fastigheter AB omsätter cirka 240 miljoner kr per år, av det svarar skogsförvaltningen för ungefär 0,5 procent.

Hänsyn till andra ändamål än skogsbruk

Röjning av sly utefter stränder, dammar och kanaler är en del av det miljöarbete som ingår i det normala underhållsarbetet. Vid vissa vattenkraftsstationer har speciella arbetsplaner upprättats för miljöarbetet.

Söder om Vuollerim har Vattenfall AB ett 30 ha stort naturreservat, Vattenfalls Värnområde. Det har avsatts för att skydda värdefulla

biotoper utmed Lule älv. Inom detta område finns särskilda skötselansvariga som bedriver naturvård enligt upprättade planer.

Eftersom Vattenfall AB inte bedriver skogsbruk förekommer inte samråd med rennäringen i den typen av frågor. Däremot finns ett samråd med rennäringen i frågor som rör vattenreglering.

12.23 Vägverket

År 1947 gick Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samman med regionala organ och bildade Väg- och vattenbyggnadsverket. År 1967 ombildades Väg- och vattenbyggnadsverket till Vägverket, som därmed blev central förvaltningsmyndighet med sektorsansvar för hela vägtransportsystemet.

Förvaltarens uppdrag

I Vägverkets sektorsansvar ligger bl.a. planering, byggande och drift av det statliga vägnätet. Det finns däremot inga anvisningar om markinnehavets skötsel. Vägverket regleras av myndighetsinstruktionen (SFS 1997:652). Vägverkets fastigheter är jämnt spridda över Sverige.

Skogsförvaltningen

Vägverket är indelat i sju regioner och fastigheterna förvaltas av respektive region.

Markinnehavet

Vid en fastighetsinventering, som genomfördes för några år sedan, klassades varje fastighet utifrån den pågående markanvändningen, oavsett hur fastigheten var taxerad enligt fastighetstaxeringen. 169 fastigheter klassades då som skogsmark med ett sammanlagt taxeringsvärde på 9 556 000 kr.

Markinnehav Vägverket – uppgift saknas om total areal

Andelen brukad, ej brukad skogsmark och naturreservat är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark. Andelen egna avsättningar är ställda i relation till arealen produktiv skogsmark exklusive naturreservatsarealen.

Produktiv skogsmark	521 ha	
Brukad skogsmark	0 ha	
Ej brukad skogsmark	521 ha	(100 %)
Naturreservat	0 ha	
Egna avsättningar för naturvård	0 ha	
Egna avsättningar för annat	521 ha	(100 %)
Virkesförråd	Uppgift saknas	
Tillväxt	Uppgift saknas	
Bonitet	Uppgift saknas	
Andel av tillväxten som avverkas	Uppgift saknas	

Många av Vägverkets fastigheter har förvärvats eller lösts in i samband med vägbyggen. En del används för att reglera intrång på fastigheter vid vägbyggen. Det som återstår av fastigheterna säljs när vägarna är färdiga. Enligt väglagen är det inte nödvändigt att äga fastigheter, för väghållningen räcker det med vägrätt.

I Vägverkets avyttringsplan finns i dag knappt 3 000 fastigheter och markområden. Dessa är ofta små och ligger i eller i anslutning till ett vägområde. Det är fastigheter och markområden som inte behövs för Vägverkets verksamhet. Av de 169 fastigheter som klassats som skogsmark är 140 upptagna i avyttringsplanen. De resterande 29 är markområden (144 ha totalt) som används eller kommer att användas till trafikplatser, rastplatser, täkter, vägstationer, etc.

Virkesproduktion och ekonomiskt resultat

Vägverket bedriver inget skogsbruk på fastigheterna.